Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ★ ШОАТТА, 17 ОКТЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 125 (7471). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

15 октябре хиннача заседане КПСС ЦК Политбюрос могадир СССР Министрий Советои Эстонски ССР Министрий Советои кийчдаь Эстонски ССР Госагропрома системера предприятеши организацеши йиззача боахама расчетага а шоаш шоашта финансировани ярга а яхара де дезаращ.

ЛаьрхIа да юртбоахама продукци чакхйоаккхача, кхыйола предприятеши организацеши планировани еча шоай лоIаме хилар шерде, продукци маьхалъяккхара даькъе колхозаштеи совхозаштеи кхы тIа а бокъонаш ле, материально - технически ресурсаш оптови йохкилга юкъедоаладе, продукци хьаяр алсамдаккхарцеи цун эффективность лакхъярцеи бола къахьегама коллективий безам совбаккхара тIадерзадаь дола кхыдола гIулакхаш де.

ДIахо йодача хана Москве промышленно - производственни лоархIам бола, административнии общественнии зданеш хьалъяра, (уж шеръяра, царна реконструкци яра) дIахо доазув оттадарах йолча предложенешка хьежаб. Нийса долаш лаьрхIад гIишлон организацей низаш Iилма - технически прогресс сихъярца, бахача наха гIулакхаш дарца, столица городской боахам а культура материальни база а дегIаярца ювзаенна объекташ хьалъяра вIашагIтоха дезилга. Москве промышленни предприятеши административни зданеши хьалъяра хьакъехьа хьалха тIаийца хинна цхьайола решенеш дIаяьхай. ДIахо йодача хана цу тайпара объекташ хьалъе царна керда технически Iацарна лашо елга эшача а балха моттигаши болх беш бола нахи кIезигбаьчул тIехьагIа мегаргдола къахьегама хьалаш хьадеча а хана мара бокъо лургъяц.

Политбюрос могайир М.С. Горбачева, А. А. Громыкос, Н. И. Рыжкова Финляндски республика президентаца М. Койвистоца яьча переговорий итогаш.

Переговораша хьахьекхар, дика лоалахой санна дахара, тешам боллара, нийсхо йолаш дIа-хьа гIулакхаш леладара, хIаране ши-ший самобытность хилар лархIара наькъагIа дIахо а лерргIа дIададахар советски оагIорахьара санна, иштта финляндски оагIорахьара а чIоагтIа лаьрхIа хилар. СССР-ан Финляндене юкъе дола гIулакхаш дегIадоаладеча йохаргйоаца кIийде а хинна дIаэттад доттагIалах, дIа-хьа гIулакхаш дарах, новкъостал дарах дола 1948 шера даь договор.

Лакха мах баьб визит йолча хана кулг яздаьча документий, цхьатарра йолча кIийлен тIа дIа-хьа йола товарооборот алсамйоаккхача, экономически дIа-хьа гIулакхаш леладара хIанзара керда формаш сихха дегIайоалаеча, цхьана предприятеш хьаяр цу юкъе а доагIаш шаккъе мехка хьашташ конструктивно вIашка доагIаш хилар белгалдаьккхад. Переговораша хьахьекхар, шаккъе оагIув герз дIадаккха Хельсински заключительни акта деррнгача лостамашка тоъал йоккхача результаташка кхачара, массанена йола кхерамзле чIоагIъяра низ тIабахийта кийча йолга. Политбюрос белгалдаьккхар, военни конфронтации кхохками лаьгIбара, Къулбаседе машаре дIа-хьа леладу гIулакхаш шердара тIадерзадаь М. С. Горбачева Мурманске хьалхадаьха де дезараш чакхдахара Финляндеца а кхыдолча мехкашца а дIа-хьа гIулакхаш леладар дIаходахьари дегIадоаладари лоархIаме долга.

Э. А. Шеварднадзе Вашингтоне хIанз йолаш йолча ООН Генеральни Ассамблея сессе волча хана США президентаца Р. Рейганца, госсекретараца Дж. Шульцаца хиннача переговорий цхьайолча пачхахьалкхен дентелашца хиннача къамаьлий итогех, Бразиле, Аргентине, Уругвая яьча официальни визитий, хIаьта иштта Кубе яьча болхлой визита результатех болча хоамага ладийгIад.

Политбюрос белгалдаьккхар, гаьна кхетар юкъереи кIезигагIеи долча СССР-ен США-н ракеташ дIаяхара тIадерзадаьча договора тIа болх белга толаме чакхдалар Вашингтоне цу даькъе яьча переговорий принципиальни барт бар дегIадоаладара лоархIаме долга. ООН Генассамблея 42-гIча сессе Э. А. Шеварднадзе керте латтача советски делегаце баь дунен тIа машари кхерамзлен чIоагIъяра тIаберзабаь болх могабаьб. Белгалдаьккхад, Кубе хиннача переговораша хIанзарча ханарча керттерча проблемаех хетараш цхьатарра хилар, шаккъе оагIув советско-кубински дIа-хьа леладу гIулакхаш ма хулла эргадаьха тоаде гIертилга. Белгаллаькхад, СССР-о Бразилеца, Латински Америка кхыйолча пачхахьалкхенашца леладу гIулакхаш дIахо тоадар вай мехка хьашташта деррига чулоацаш йола дунен халкъашта юкъера система дегIайоалаеча вийсхон кIийлен тIа дIа-хьа гIулакхаш леладеча лоархIаме долга.

Политбюрос могайир Е. К. Лигачев Иеменски Социалистически парте ЦК Генеральни секретараца А. С. Бейдаца вIашагIкхетара итогаш. Бакъдаьд, шаккъе оагIув КПСС-ан Иеменски Социалистически партенеи, Советски Союзаи НДРИ юкъера доттагIлен гIулакхаш цахаддаш чIоагIде гIертилга.

ФРГ ваха хиннача А. Ф. Добрынина хоамага ла а дийгIа, Политбюрос белгалдаьккхад, СССР-ан ФРГ-ен юкъера пачхахьалкхен гIулакхаш массайолча оагIорахьа дегIадахкар шин мехка хьашташта санна, иштта машаре дола «юкъараевропейски цIа» хьадеча кхы а дIахьалхашкахьа дахара лоархIаме долга. Бакъдаьд, ядерни тIема кхерам дIабоаккхача, кхыйола йоккхий проблемаш къоастаеча КПСС-а СДПГ-цара, кхыйолча социал - демократическии социалистическии партешцара бувзамаши дIа-хьа дола гIулакхаши дIахо йодача хана кхы а хьинаре леладерг долга.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийцад советски экономика дегIаяра цхьадола кхы а хIаьта иштта вай партеи пачхахьалкхени арахьара политически балха а дешаш.

СССР къахьегамхой! Хьинаре дакъа лаца экономикана доалдара реформана юкъе! Экономически знанеш караерзае, майрра юкъекхахьа боахам лелабара керда методаш, дикагIйола опыт, къахьегам вIаштIехьбаккхарей стимулировани ярей прогрессивни формаш, хозрасчети самофинансировании!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

Хьувкъам-87

НИЗ, ХЬИНАР ЦА КХОДЕШ

Каст - каста хувцалуш хаоттам эттаб укх деношка Назрановски района аренашка. Шелал гаргагIертай. Юхедиса гуйрана балхаш лоацача юкъа чакхдахара шоай низаш тIадерзадаьд «Назрановский» совхоза кхаш леладераша.

Цхьатарра чуэцаш латт ялата лаьрхIа хьажкIаш, генараш, коартолаш, шекареи доакъареи свеклаш. Лоацца аьлча, кIезига хьувкъам бац хIанзчул тIехьагIа цар чуба безар, дукха я паччахьалкхенна дIаяла еза продукташ а.

ХIара Iуйрийна цхьацца гIулакхаш нийслу совхоза директора Дударов Батыра, керттерча агронома Бекмурзиев Къурейша, парткома секретара Мислауров Увайса, профкома председатела Оздоев Хаматхана къоастаде дезаш. Къаьстта хало лелаю грузовикаш ца тоъаш. Шоай транспортаца чуэц хьувкъам. Шекара свеклаш дIакхухьалга тIадиллад Назранерча АТП, «Назраньагропромхимия» яхача объединене, Грозперча УТТ шофераршта. Цхьабакъда, цу транспортни предприятей кулгалхоша хьаухийта грузовикаш хила езарел кIезигагIа я.

Йокъало духьале яьлле а цар низ дIакхаьчаб хьувкъам дика болаш из маьхе культура хьалкхее. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 280 центнер шекара свеклаш йоах планагIа яха йоагIараш 250 центнер йолаш. Пачхахьалкхенна дIаеннай кхо эзар тонн совгIа, хIаьта шера планагIа дIаяла йоагIараш 11350 тонн я.

— ХIара дийнахьа 380—400 тонн свеклаш дIалу оаха Назранерча шекара завода пункте. — йоах совхоза керттерча агронома Бекмурзиева. — Болхлоша шоай низ дIакхоачар ду сихен дикен уж хьаяьха а паччахьалкхенна дIаенна а яхара. Бийсана а тIехьа шо-шоай кхашка хьаяьха свеклаш цIенъеш, кийчъеш хул уж. Цар кхетаду бухсоццаш хьахиннача хьокхамга хьежжа шоай алапеш хургдолга. Шоаех бизза лаьттан дай а хеташ къахьег цар.

Шекара свеклаш эггара д и к а г I а хьувкъаьй Х. Эгиева, Б. Джандыгова, С. Озиева кулгалдеча звеноша. Цар юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 290—300 центнер шекара свеклаш йоах.

Из маьхе культура паччахьалкхенна дIаялара план тIехкхоачаш а яь, дикача къахьегама совгIатаца Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дуза цIей дезде лерхIаш ба совхоза болхлой. Деча балхашкеи гIулакхашкеи хьежача тешшаме гуш да из аьттув цар баргхилар.

Пхи эзар совгIа бежани бархIи ахи эзар устагIеи ба «Назрановский» совхоза хьатIадоагIача Iай кхаба безаш. Хьайбаш диза долаш Iангара дахара 150 гектара тIа доакъара свеклаш а хьалкхеяьй цига. Из культура дезалий подрядагIа хьалкхеяьй.

Сихбенна уж хьайоахаш боахк болхлой. Дега тоам беш ба цар хьувкъам а. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 600 центнер гаргга йоаккх, планагIа яха йоагIараш 500 центнер мара йоацача. Аьттув боацаш хиннача хаоттамал наьха денал котдаьннад.

Цхьаболча дезалаша геттара дика хьувкъаьй доакъара свеклаш. Назрановски районни агропромышленни объединене кадрай отдела начальник я Гойгова Iайшет. Цун мехкараша Залинаси Людмиласи укх шера шин гектара тIа хьалкхеяьй из доакъара культура. ХIанз, ше мукъа йолча хана нанас а новкъостал деш, свеклаш хьайоахаш боахк мехкарий. Ахенел совгIа яраш чуийца баьннаб.

— ХIара гектара тIара яьхараш 800 центнерага дIакхоачаш хургья, — йоах Iайшета, ше кхай тIара хьаеначарех ялх килограмм хинна Iергйоаца цхьа свекла тхога хьа а гойташ.

Гойгова Iайшета дезала санна шо-шоай кхашкара доакъара свеклаш дика хьувкъаьй Таутиев Iамархана, кхы дуккхача наьха дезалаша. Кхы цхьаькха боккхача лоархIаме гIулакх да укхаза белгалдаккха доагIаш. Масала, дезалий подрядагIа доккха беркат а доал къахьегара тIера долаш бераш хьалкхедара, вай советски общества патриоташ болаш нах уж хьахилийтара.

Укх шера 2265 гектара тIа хьажкIаш хьалкхеяьй совхоза механизатораша. ХьалхагIа чуийцай Котиев Шимохаси Ведзижев Мурадеи кулгалдеча звеноша фуна лаьрхIа 480 гектара тIа хьалкхеяьраш. Йокъалои йIовхалои чIоагIа низ баьбале а агротехнически бокъонаша дIа ма деххара, деррига балхаш шоай ханнахьа чакхдахарах хьувкъам ледара боацаш хьахиннай хьажкIаш. Фуна лаьрхIа йола гибридни яраш лоаццача юкъа чуенай юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 16 центнер а йоаккхаш, уж планагIа 12 центнер мара йоацача.

ХIанз укх деношка сихбенна ялата яраш чуэцаш ба механизатораш. Совхозе цар леттIа болх бергбола хьалаш хилийтара йоакхо яьй. Цудухьа сихеи дикеи чуэцаш а латт хьажкIаш. Болх беш я «Херсонец-200» яхарех 8 комбайн, 18 грузовик, 24 тракторни лафет.

— Октябрь бутт чакхбалалехьа еррига хьажкIаш чуийца яха лерхIаш да тхо, — дIахо дувц керттерча агронома Къ. Бекмурзиева. — Мехотряда низ дIакхоач хIара балха дийнахьа 60 гектара тIара яраш хьакха.

ХIара гектара тIара 27—28 центнер йоаккх, планагIа 26 центнер йолаш. ДIахо йодача хана чуэца езаш я Аьлтий - Юртарчеи Наьсар-Кертерчеи отделенешка Беков Махьмадгиреи Абадиев Мухьмадеи кулгалдеча бригадашка хьалкхеяь цхьа эзар гектар хулаш йола ЗПСК-704 яхача югославски фух яраш. Уж хьалкхеяьраш ба совхоза эггара дикагIбола механизатораш Оздоев Хьамзат, Евлоев Амир, Цолоев Аюп, Муцольгов Бембулат, Озиев Сосаркъа. Совхоза специалисташа яьча расчетех царех хIара гектара тIара яргья 30 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Укх шера 6700 тонн хьажкIаш пачхахьалкхенна дIаяла езаш ба совхоза кхаш леладераш. 9 октябрь хьатIаотташ 1519 тонн дIаеннай. План кхоачашъе таро йолаш ба уж.

Совхоза кулгалхоша, парткома секретара, профкома председатела доккхал а деш цIераш йоах укх гуйрийна саготача деношка шоай къаьстта хьинаре къахьегаш болча болхлой. Уж ба комбайнераш Цунтольгов Мухьмад, Костоев Исрапил, Амхадов Дауд, Мурзабеков Ахьмад, шофераш Мальсагов СоIип, Котиев Мухьмад, Мальсагов Руслан, Мурзабеков Тапа, трактористаш Умаров Мувса, Точиев Мухьмад - Башир, Бекмурзиев Салман, Султыгов Мувса, Табаев Тимур, кхыбараш.

850 гектара тIа генараш а хьалкхедаьд карарча шера совхоза кхаш леладераша. «Нива» бархI комбайн я уж чуэцаш. Къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу комбайнераша Оздоев Уматгире, Ажигов Хьажмурда, Оздоев Мовле, Плиев Руслана. Шоай бехкагIа комбайнашка сайца цхьа минут ха йоаяйтац шофераша. Эггара дукхагIа рейсаш ю Ахушков Мувсас, Мальсагов Мухьмада, Плиев Хьажмурда.

Дика вIаштIехьдаьхад центральни хьатта деш дола балхаш а. Шин сменагIа болх беш я хьажкIаш хоржаши цIенъеши йола лини. Из хьалъяьй совхоза специалисташа шоай низашца. ХIанз хьалха санна кулг-кара хьажкIаш цIенъеш болхлой бац хьатта. Вежараша Кинсфандергlар Андреас, Александра, Владимира дийнахьеи буси 400 тоннага дIакхоачаш хьажкIаш чакхйоах цу линеца цIенъеш. Кийчъяьраш цу сахьате дIакхуь Пхьилекъонгий - Юртарча ялата пункте.

Шин сменагIа болх беш я КостоевгIар дас Злудина, къонгаша Ахьмадеи Мухьмадеи генараш чакхдоаха ЗАВ-20 яха агрегат а. Царел совгIа болх беш я Зурабов Мухьмад оператор вола фо детташ хьажкIаш йокъаю ТАУ-075 яха ши агрегат а.

Центральни хьатта заведующи волча Вышегуров Махьмадгире, тараз увзаш вагIача Гиреев ИбрахIима, погрузчика тIа болх беча АлиевгIар Ювсапеи Анзореи, болхлоша Цолоева Любас, Доскиева Либихана, Итарова Насапхана, Товбулатова Маккас, кхыбараша шоай низ дIакхоачар ду хьаттара балхаш тIехьа ца доахаш шоай ханнахьа чакхдахара.

Болхлой боагI - боагIача дIанийс а баь техниках ма боагIара пайда эцарах, хаоттамо шоай ханнахьа ца кхачийташ культураш шикхо кIира тIехьа яьхаяле а, совхоза аьттув боал шелал хьатIакхачалехьа кхашкара балхаш чакхдаха.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: чуэцаш латт хьажкIаш; хьалха латта комбайнер Цунтольгов Мухьмад.

Р. АУШЕВАurtaш.

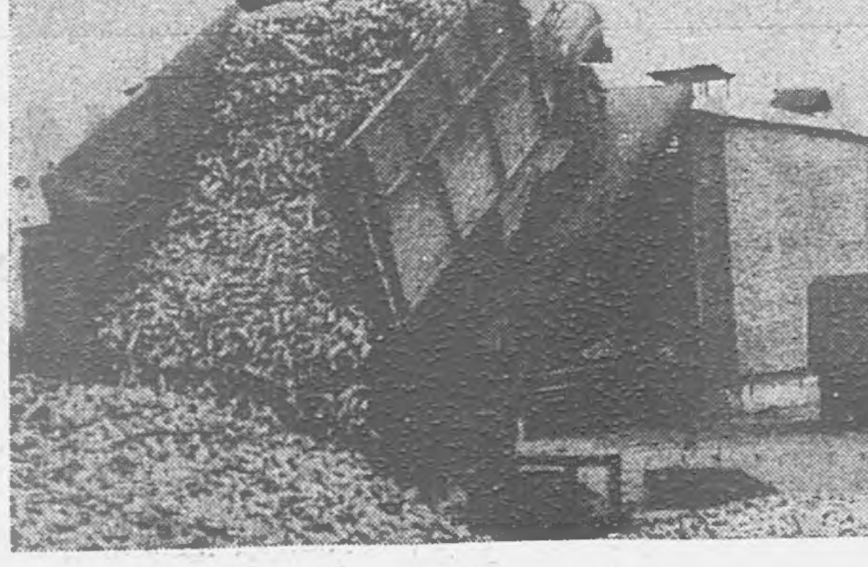

ЯЛАТ ДIАДУВШ БА

Декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа укх шера Малгобекски района «Луч» совхоза кхаш леладераш. Паччахьалкхенна ялат дIадалара шийтталагIча пятилетка шин шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе дош деннадар цар. ЛаьрхIар ханал хьалха кхоачаш а дир. ЦхьоалагIа октябрь хьатIакхоачаш паччахьалкхенна дIаденна ялат пятилетка шин шера планал 450 тонн дукхагIа хилар.

ХIанз тIатеIIа тIадоагIача шерарча ялата лард йоллаш ба совхоза механизатораш. Гурахьа дув ялат агротехнически толашагIа йолча хана дIадийна даккха гIерташ, шин сменагIа болх бу цар.

Ялат дIадера лаьтта оахаш, макхаш доахаш, культиваци еш из кийчдеш боахкараштa юкъе геттара дика къахьег механизатораша Уримагов Бориса, Ажигов Беслана, Усов Василе. СменагIа шишша балха норма ца еш ди дIадахийтац царех хIаране.

Иштта овсаре къахьег ялат дIадувш болча Чантиев Хьамзата, Коттоев Захара.

Кхы а 150 гектар гаргга йисай цар дIае езаш. ХIаьта хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 60 — 70 гектара тIа дIадув укхаза ялат. Деррига дIадийна даккхара кхо ди мара эшаргдац.

Дика вIаштIехьдаьккхад хIанз кхашка къахьегаш боахкача наьха балха а салаIара а хьалаш. Делкъийга кхача уж болх беш боахкача хьатIабахь. Техника ехача из сиха тоаю, цу гIулакха совхозе лаьрххIа вIашагIъеллача звенос.

Социалистически яхьа итог хIара дийнахьа ю. Яхье хьалхалаттараштa ахчан премеш тел. Царех дувцаш «Молнеш» арахец.

Х. МАГОМЕТОВ.

ЦАI ДОЛА ПОЛИТДИ

ОКТЯБРЬ— НАЬХА ДЕГАШКА

Деррига советски халкъ кийчо еш да гаргагIертача Октябра юбилейна. Цунца да вай гIулакхаш, уйлаш, безам. Къаьстта из дика гуш дар самардийнахьа, вай республике цаI дола политди долча хана. Цун тема «70 шера — Октябра наькъагIа».

Малгобекски района дукхагIйолча организацей, предприятей, учреждений къахьегама коллективашта хьалхашка лекцеш ешаш бар шоай гIулакх кIоаргга довзаш бола лектораш, пропагандисташ, политинформатораш, агитатораш. Цар дийцар вай паччахьалкхен исторически наькъах, халкъо цу юкъа эшаьча халонехи даьхача толамехи, КПСС XXVII съездо вай мехка хьалхашка оттадаьча декхарех. Таханарча ден керттера гIулакх — вай вахара еррнгача оагIонашка перестройка елга, социально-экономически дагIаахар сихделга. Цу лоархIамеча дешаех дийцар ладувгIараштa пропагандисташа бурув тохара балхий управлене начальника С. Темираева, райсобеса заведующе А. Гатагажева. «Малгобекнефть» мехкдаьттеи гази даккхара управлене парткома секретара А. Паука, УБР производственни отдела начальника И. Янченкос, горгаза начальника Я. Белхароева, геолога С. Муталиева, кхычар.

ЦаI дола политди дика чакхдаьккхар райбыткомбината болхлоша. Укхаза къамаьл деш хилар КПСС горкома секретарь Л. Шестопалова. Коллективо даьча дукхача хаттарашта жоп делар цо.

Районе цаI долча политдийнахьа лекцеш ешаш хилар республика бехктокхаме болхлой НГIАССР Госкомтруда председатель А. Инуркаев, НГIАССР гIишлон банка управляющи Г. Татаров, кхыбараш.

М. МУРАТОВ.

* * *

Сунженски района предприятейи организацейи къахьегамхой гулбеннабар самардийнахьа шо-шоаш болча моттигашка. ЦаI дола политди дар районе чакхдоаккхаш.

Хьалха хиннарех тара дацар из, хIана аьлча, цун тема а яр дог тохадолийташ: «70 шера — Октябра наькъагIа».

Карабулакски аьшкабетона изделей завода болхлоша, XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза къахьегамхоша теркам тIабахийта ладийгIар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома лектораша Л. Д. Магомадова, С. М. Кожуховске дийцачунга. Къахьегамхоша дукха хаттараш а тийлар лекторашка.

КПСС Сунженски райкома ший 20 лектор вар районе цу дийнахьа болхлошца, къахьегамхошца, бахархошца вIашагIкхийтта.

«Восход» яхача колхозе лекци йийшар КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Б. К. Чагаева, «Заветы Ильича» яхача колхозе парте райкома секретара — И. А. Албаковас, Сунженски консервни заводе — района прокурора Ю. Н. Турыгина, иштта кхыбараша.

Района кулгалхошца, бехктокхамеча болхлошца, лекцел совгIа, дукха къамаьлаш хилар наьха, шоашта къувлар, шоай лазар, дог гIоздоакхар дувцар цар.

Х. ГИРЕЕВА.

* * *

Шоай хоза кийчъяьча йоккхача сийрдача зале вIашагIкхийтар Назранерча центральни больницера лораш, кхыбола болхлой республика здравоохранене министраца ГI. У. Мальсаговца. Из венавар КПСС обкома лектор ше хиларца политдийнахьа «70 шера — Октябра наькъагIа» яха лекци еша а, царца дагавала а, царна эшачунга, дагадоаллачунга ладувгIа а.

— Наьха унахцIено цIаккха а хиннаяц партеи правительстваи теркама юстара латташ, — аьлар лектора.— Укх тIеххьарча хана кхы а совбоалаш боагIа из теркам. Духхьала лакхера дешар дийша лораш 3 эзар саг ва вай республике. ДIахо йодача хана кхы а дукхагIа хургба уж. 1990 шера из цифра дIакхоачаргъя 5 эзарнега. ХIанз хьалъеш латт республика центре а районашка а йоккхийча медучреждеией 8 объект. Кастта хьалъе йолалургья республикански диагностически центр.

ДIахо йодача хана дукхагIа теркам бергба юрташта. Цига хьалъергья, хIанз дукхача моттигашка хьалъеш а латт, керда медучрежденеш. Царех цхьаяраш Назрановски районе а хьалъеш латт. ДукхагIа ухийтаргба юрташка къона специалисташ-лораш.

Цул совгIа, юрташка а районашка а юкъ-юкъе шоай графикагIа дIа-хьа ахийта аьнна дикагIболча лорех вIашагIйохкаргья бригадаш.

— Медицински оборудованеца Iалашъярга диллача республика районашкарчарна юкъе дикагIа лоархIаш я Назранера городской больница, — йоах дIахо лектора. ХIаьта а цхьа проблема я цу гIулакха укхаза а кхыча районашка а новкъа йолаш. Таханарча Iилман говзалца арахийца оборудовани бокъонца караерзае ховш специалисташ кIезига ба лораштa юкъе. Уж курсашка гIолла кийчбе, Iемабе беза. Цу тайпара говзал йола специалисташ ца хиларах шун больнице а латт дукха мах а бенна ийца тайп-тайпара медоборудовани.

Цу гIулакха шоллагIйола проблема я, йоахар министра, хьаэцаш йола оборудовани чуоттае помещенеш ца тоъар.

ХIара районе, хIара юрта, предприятешка, совхозашка, колхозашка гIолла хьалъе йиш йола объекташ хьалйича, кхыйола тароиаш оарцагIъяьхача а аттача дартдар из гIулакх.

Лекци йийша яьлча хаттараш деш, дагадоаллар дувцаш къамаьл хилар гулбеннарашеи лектораи юкъе. Керттерча даькъе из къамаьл коллективана юкъерча моральни атмосферах лаьца дар. КIордаяьй тхона тайп-тайпарча инстанцешка тхоашта юкъерча цхьаболча болхлоша ухийта жалобаш а уж тахка уха комиссеш а, йоахар лораша.

— ХIанад из, уйла яьйий оаш? — хьаттар министра. Керттера бахьан да оаш шоайла долчча тайпара бакъдар дIа-хьа ца алга, сихха оарцагI а даьле, из жалоба язъялехьа бохам хиннача сагага шо ца хьожалга, цун никъ ца тохкалга, нагахьа санна из бакъ вале — бакъ ца велга, харц вале — еррнгача коллективо харц ца велга.

Залера даь хаттар:

— ХIара хьаенача комиссе оттаяь справкаш цхьаннена шоллагIъяр духьала йолаш, кIоаргга анализ йоацаш хул. ХIанад из?

— Из а да-кх бехкебараша долчча тайпара бакъдар дIа ца алга, аьттув лехалга, — аьнна дар жоп. ЦаI мо шевар дIаоарцагI а ваьле, шоай цIагIара фо цIенде шо хьоже, кIезигагIа хургда шоана оаш цIераш йоахэ, укх перестройка заманга ца товш дола уж гIулакхаш а, — аьлар цо.

Цу деша раьза хилар лораш.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш хьатIадоагIача Октябра юбилейца, город Назрана 20 шу дизарца даькъалбир министро районера беррига лораш.

М. КАРАЕВ.

Н. и. А. К. Алиевна, С. И. Исрапиловна, Р. Б. Муцаговна, «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьайбаш леладер» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Хьайбаш леладеча даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьайбаш леладер» яха сийлен цIи лойла:

Алиев Айдамур Кадыровича — Наурски района «Притеречный» яхача совхоза вокхагIволча жаIуна.

Исрапилова Сэми Исрапиловнана — Наурски района «Победа» яхача совхоза шурий-товарни ферма доярканa.

Муцагов Рапи Байсаровича — Наурски района «Терский» яхача совхоза вокхагIволча жаIуна.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь

С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 12 октябре.

Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчеи

БIАЬШЕРЕНАШКА ДОЛА ВАСКЕТ — ДОТТАГIАЛ

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тIехьагIа IалаьмАте доккхий хувцамаш хиннад вай вахаре. Хьаэцаргья вай, масала, Сунженски районера Карабулак яха поселок. Казакий станицах хIанз хоза городок хьахиннай. Укхаза я дика хьаяь тIкъаьх тика, клубаш, библиотекаш, столовеш, кафе, быта цIа. ХIанз Карабулаке болх беш я бархI промышленни предприяти, царех цаI — бурув тохара химически реагенташ ю завод.

25 шу хьалха укх моттиге яьсса аре мара кхы хIама дацар. Мехка доагора-энергетически база сиха дегIайоалаяра, бурув тохара скоросташ лакхъяра, лакхаэффективни промышленни жидкосташи химически реагенташи юкъейоалаяра партеи правительстван тIайийца соцам кхоачаш а беш Карабулаке хьайир чоалханеча геологически хьалашка кIоаргача мехкдаьттан газовии скважинашта бурув тохара эша химически реагенташ арахеца завод. Из болх бе йолаенна 10 шу даьлча партеи правительстваси тIайийцар цхьаькха цхьа соцам — магносульфонатни реагенташ арахецара йола цех хьалъе.

ХIанз предприяте бIубенна болх беш боахк 1987 шера планаш кхоачашъяра, керда цех режима тIа оттаяра. Коллектива толамаш даха новкъостал ду барттайна, цхьоагIо йолаш хиларо. Иттех къамех бола нах ба заводе болх беш. В. И. Ленина мах баь варгвоаца цхьа васкет — доккха интернациональни вошал — вай вахаре дизза кхоачашхиннад. Пхийтта совгIа шу да, коллектива гIулакхашта ший лоархIаме дакъа юкъе а кхухьаш, Хашагульгов Iусмана Ахьмад хьавоагIа. Иштта дика къахьег Гетагазова ИсмаIалий ХIажара, кхычар а.

Царца оагIох оагIув а теха, хьаьнала къахьегаш хьабоагIа БорциевгIар барттайна, интернациональни дезал. ДукхагIбараш хьог цу маьрахи сесагахи. Украинка Клавдияи хIирий Михаили вIашагIкхийтар Нохч-ГIалгIайчене. ХIаьта заводе болх бе болабеннача хана денз укхаза къа а хьегаш, цхьана вахаре гIа а боахаш хьабоагIа уж. Средни Азе эскаре гIулакх деш ва цар воI Игорь. Цо каст-кастта язду ший кердача новкъостех. Школе деша ягIа йоI Оксана. Даси-нанаси хIанз бела а белаш дагадохийт — школе Игореген Аксанаген малагIча къамах да, аьнна, хьаттача цар цу минуте жоп лора: «эрсий».

Заводе чIоагIа сийдеши лоархIаши ва Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеран, кагирхой хьехамча Кравченко Иван Андреевич. Октябра ханнара волча цо дукха ха йоацаш дездаьд ший 70 шу дизар. Ха яха вале а. хIанз а тIехьа къахьегаши боккха общественни болх дIахьоши ва из. Леладаьча хIамашка диллача, ираз долаш, беркате вахар да цун дар. Эргаш доацаш, вай мехка биографе цхьа дакъа а хинна дIаэттад И. Кравченко вахар. Сийлахь-боккхача Октябро деррига халкъаш вIашагI а теха, низболен барттайнен цхьа дезал хьабир царех. Из иштта долга дика кхетадир украинца И. Кравченкос СССР дерригача халкъий къонгашца цхьана, оагIох оагIув а теха вай Даьхе фашистски гIаьрахоех лораеш тIом беча хана а.

Еррига а хьалаьрхIача заводе болх беш 50 шу къахьегама стаж йолаш ба БогатыревгIар дезал. Мехка йоккхагIйолча заводий династеш дагаехача из йоккха яц. Цхьабакъда, йоккха я тха завода биографеца нийсйича. Дукха ха йоацаш, пенсе вахав цу дезала да Богатырев Георгий Яковлевич. Укх предприяте болх беш я цун йоI Хая а найц Николай а, воI Алексей а цун сесаг Ольга а, найцарий. Тешшаме ала мегаргда, цу династе балха стаж тIа-тIа шерлургья, аьнна. БогатыревгIар хьаьнала къахьегама жуттий дезал белгалбоал цхьаькха цхьан хIаманца: цар еррига а гаргалонаш яьраш дуккхача къамех латта нах ба. «ДоттагIал — къахьегама тешшаме новкъост» яха халкъа кица бакъдеш да цу дезала масал.

Карабулакски химически реагенташ еча заводе болх беш болча дуккхача къамех латтача наьха вахара уйла цаI я: вай Даьхе чIоагIъяр. Вешта хила а йиш яцар Ленина васкетах, цо хьийхача наькъагIа бодача мехка.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химически реагенташ еча завода партбюро секретарь.

1970 шера СПТУ-5 йистеяьккхача юххьанца «Центроспецстрой» яхача гIишлон организаце № 7 йолча тресте а цул тIехьагIа Вознесенски газ чакхйоахача заводе а болх бир Доева чакхйоахача заводе а. ХIаьТамарас. ХIаьта бурув тохара балхий Малгобекски управленена чуйоагIача БПО из болх беш йола ер нийслагIа шу да. Дика караерзаяьй цо электросварщикий говзал, коммунистически къахьегама ударник а, дуккхаза котйийннай из социалистически яхье.

Дика общественница а я Доева Тамара. Ше укхаза къахьегача юкъа даим а профкома член йолаш хьайоагIа из. ХIанз из я Малгобекски горсовета депутат. Бахархой наказаш дизза кхоачашду цо.

Ший къахьегама толамаш Т. Доевас хетаду хьатIакхоачаш латтача Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара дезача цIейна. Цу денга шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе лаьрхIад цо.

СУРТА ТIА: электросварщица Т. Доева.
Р. АУШЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

НГIАССР Министрий Совета Президиума аргIанара заседани хилар. Цига «Къахьеганза йоахача доходашца лоаттабу къовсам дIахо чIоагIбара де дезарех» бола 1986 шера 8 июлера Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцам кхоачашбара хьакъехьа Назрановскии Шалинскии райисполкомаша беча балхах дола дош дийцар.

Заседане белгал ма даккхара райисполкомаша социалистически рузкъа лорадара, боахама доал ца делга, рузкъа зехьа доаделга, шийна болча пайдана бокъонаш телхаелга эшадара тIаберзабаь белгтала болх баьб. Уж дешаш периодически Советий сессешка, халкъа депутатий районнии юртеи Советий исполкомий заседанешка къестаду.

Деш дола къоалаш, спекуляци, законагIа доацаш хIамаш хьаелга, бокъо йоацаш гIишлош елга, рузкъа Iоадара духьа пачхьалкхен жилой фондах пайда нийбелга, общественно-пайдане къахьегамах кIалхара вала гIертилга гучадаккхара, цун никъ бехкара хьакъехьа беш болча балха хьинар кIезигдукха айденнад.

Цунца цхьана, районашка къахьеганза йоахача доходашца къовсам лоаттабелга вIаштIехьдаккхар, цун практически хьокхамаш КПСС XXVII съезда, «Къахьеганза йоахача доходашца лоаттабу къовсам дIахо чIоагIбара де дезарех» бола КПСС ЦК-а, СССР Министрий Совета соцама дIадехараша ма яххара дац.

Къахьеганза йоахача доходий моттигах цаI я социалистически рузкъа лечкъадар. Укхаза даь материальни зе бехке барий чотагIа меттаоттадайтара хьакъехьара болх кхоачамболлаш вIаштIехьбаьккхабац. Шоашта болча пайдана пачхьалкхен средстваех пайда нийбара факташ гучаяхара, царна никъ бехкара гIулакх ледара латт. Торговлен общественни кхачани предприятешка эцархой Iехабар, совгIа ахча даккхар, тараз харцахьа озар, иштта, советски торговле кхыйола бокъонаш телхаяр санна йола моттигаш хIанз а юкъера дIаяьнналац. Дукха кхоачамбоацараш да колхозни рынкай балха тIа, наха бытови гIулакхаш деча. Районашка хIанз а тIехьа электрически энергех, газах бокъо йоацаш пайда нийбеш, квартирех, кхыдолча коммунальни гIулакхех доагIар ханнахьа дIа ца луш йола моттигаш дукха нийслу.

Хьалха санна, дуккхача боахамашка лаьттан законодательство ма доагIара кхоачашдац.

НГIАССР Министрий Совета Президиума халкъа депутатий Назрановскии Шалинскии районни Советий исполнительни комитеташ декхарийла яьй кхоачамбоацараш дIададахара духьа, къахьеганза йоахача доходашца лоаттабеча къовсама законодательства дIадехараш цIенхаштта кхоачашдара тIехьара отделий, управлений, РАПО, предприятей, боахамий, юрта Советий исполкомий кулгалхой тIахьожами бехктокхами лакхбе. ХIара участке учетацеи отчетностацеи социалистически рузкъа лорадара гIулакх кIоарга а массе а оагIорахьа тахка а техке къоалашца, припискашца боахама лерттIа доал ца дарца лоаттабу къовсам чIоагIбара, пачхьалкхенна даь зе юха меттаоттадара хьакъехьа хаьдда дола де дезараш тIаэца.

Бахача наха гIулакх деча торговле, бытови, транспортни предприятей, колхозни рынкай болх тоабе беза, бахача нахага гIишлон материалаш йохкилгеи чуIе фусамаш тоаяра дола гIулакхаш делгеи вIашIехьдаккха деза.

Советий исполкомаша къоалаш дарца, къахьеганза доходаш яхара духьа деча кхыдолча нийрчача гIулакхашца лоаттабу къовсам чIоагIбара халкъа тIахьожама группай, массазарча комиссей, депутатски группай, новкъостий судий, шоай лоIамера халкъа дружиний, иштта кхыйолча общественни самодеятельни организацей балха хьинар айде, правоохранительни органий болх тоабе беза.

НГIАССР Госагропрома, НГIАССР бахача наха бытови гIулакх дара йолча министерствана, Чечингпотребсоюза тIадиллад социалистически рузкъана тIакхувдарца, къоалаш дарца, недостачашца, боахама лерттIа доал ца дарца, приписказца, кхыдолча закон телхадеча гIулакхашца къовсам лоаттабеча шоай карарча органаша беча балха тIахьожам чIоагIбелга, эффективность лакхъелга.

Заседани хьежар г. Грозне а республике а чуIе фусамаш хьалъяра планаш кхоачашъеча, нах квартирашта учете увттабара бокъонаш лораеча, квартираш дIа-хьа екъача балха тIарча цIенхашттарча кхоачамбоацарех долча дешага.

Министрий Совета Президиума белгалдаьккхар, республике 1987 шера 9 бетта чуIе фусамаш хьалъяра план 60 процент мара кхоачаш ца яр, хIаьта 1987 шера «чуIе фусамаш хьалъяра» даькъера капитальни вложеней боарамаш 53 процент мара карадерзадаьдац. ЧуIе фусамаш хьалъяра планаш кхоачашъеча дикка тIехьайисай город Грозный, Малгобекски, Грозненски, Шалински, Урус-Мартановски районаш. Хьалха санна лохерча боараме я хьалъеча жилищно-граждански гIишлой дикал а.

Горисполкомаши райисполкомаши фусамий хьалаш тоаде эшача наьха учет леладаьча, квартираш дIа-хьа екъача цIенхаштта дола кхоачамбоацараш гучадувлийт. Грозерча а республикерча а дукхача райисполкомашка, предприятешка, организацешка хIанз а тIехьа гражданашта квартираш ялара аргIа чIоагIъяьча бокъонаш дIадехарашка хьежжа оттаяьц.

Министрий Совета Президиума Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене начальникага н. Исмаиловга, НГIАССР Госагропрома председатела заместителага н. Омаровга, НГIАССР Министрий Советерча УКСа начальникага н. Магомадовга, горисполкомий, райисполкомий председателашка дIахайтар 1987 шера хьалде лаьрхIа чуIе цIенош, соцкультбыта объекташ хьалъяь йистеяхара гIулакх дувцилге йоацаш кхоачашдара хьалхашка уж персонально бехктокхаме болга. Цар кхы хьем а ца беш тIехьадисар дIадаккхара хьакъехьа де дезараш тIаэца, кхы тIехьа а ца тетташ укх шера эксплуатаце дIаяла езача объекташта материально-технически ресурсаши нахи дIатIаоза беза. Грозненски горисполкома, Ленински, Заводской, Октябрьски, Старопромысловски, Ачхой-Мартановски, Назрановски райисполкомий, Малгобекски горисполкома, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене, цхьайолча министерствайи ведомствайи кулгалхой жилищни законодательство телхадеча гучадалийта кхоачамбоацараш дIадаха декхарийла ба.

Нн. А. Закриевана, Т. В. Цагараевна, А. А. Хусаииовна, «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Юрта боахама даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Закриева Амната — Шалински района «Искра» яхача совхоза тхьамка хьалкхедеча звеной звеньевойна.

Цагараев Тапа Вахидовича — Шалински района «Искра» яхача совхоза тхьамка хьалкхедеча бригада бригадира.

Хусаинов Абухасан Арсановича — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь

С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 12 октябре.

НАЬХА ЙОАКХО ЕШ

Еттача кирпишкех даьча цIагIа дIачувоалача наIарга къамаьл деш яр ши кхалсаг. Царех цаI геттара йоккха саг яр, вож — юккъерча ханара а дегIара а. ХIирий меттала дувцар кхалнаха.

Баркал оалачогIа корта а лостабаь дIаяхар йоккха саг. Вож ше хIанзза къамаьл деш хиннача наIаргахьа юхь а йолаш истола юхе Iохайра. Из яр Къулбаседа-ХIирий АССР Пригородни районa Майски юрта Совета исполкома председатель Хамчиева Берса Лида.

Ца йовзача сага из хIире я, аьнна, хетаргдар цо шаьра бувцача хIирий меттах. Кхелетача хана хIирашта юкъе яьхача цо IомабаьбÍ из мотт. ХIанз чIоагIа накъа а боал цунна. Цу юрта тайп-тайпарча къамех нах бах.

Цу тайппара, Лидас царех хIаранеца бувц цо кхетабеш бола мотт.

— 50 квартира чуйола цIенош хьалдаьдаьннад тха юрта. Цу чура цхьа квартира хьожаьрех ба цу соца къамаьл деш хиннача йоккхача сага дезал, — аьлар Лидас, — Квартираш хIанз а дIайийкъа яьннаяц. Лохехьарча этажа тIара квартира хьожаяйта сона аьнна, деха енаяр из, лакхера нийслой хьалтIа-IокIал ювла хала хургда сона, йоах.

Хьаккхашта боагIа шоай председатель йолча юрта баха нах, цунгара деха а хIама хатта а. Цхьа инзкъала гIулакх эттача дагабовл цунца. Хамчиевас ший де йиш йола новкъостал ду, хьехар лу. Цох теш юрта баха нах. Царна юкъе хьалкхийна а шийгара гIалат ца доалийташ хьайоагIаш а я из. Пхи шу да Лида Майски юрта Совета исполкома председатель йола. Цу юкъа гучадаьннад шийх тийша хьаденна гIулакх бехктокхаме хеташ чакхдоаккха саг из хилар. ХIаьта цу гIулакха тIа хержале хьалха пхезза вIаштта цу юрта Совета халкъа депутаталла хержа хиннай Хамчиева Лида. ХIара массаза хорж цо кхоачашдаьд харжархой наказаши депутатски декхараши. Цигара хьабоагIа наьха цох бенна тешам.

Цунна дика довз юрта Совета, цун депутатий декхараш. цар де йиш яр. Цудухьа хов цунна ший болх лерттIа дIабахьа а хIара депутатагара доагIар хьадеха а. Хамчиева Лидас чIоаггIа йоакхо ю юрт тоаяра, цун улицаш, тротуараш асфальт билла, гаьнаш егIа кийчъяра, хозъяра. Цудухьа дий а хац, лаккхача михаша, кхыча хозача гаьнаша къайлаяьккха улл Майски юрт. Из тоаяра оарцагIбоах депутаташ, баха нах.

ХIаьта цу юрта бах Черменски консервни заводеи «Россия» яхача совхозеи болхлой.

— Укх тIеххьарча хана юрт тоаеш цхьадола хIамаш карагIдаьннад тхона, — йоах Хамчиева Лидас, — Садовии Линейнии яхача улицашка а кхы йиъ улицагIарча тротуарашка а асфальт йиллай.

— Тха юрта бахараш берригаш а болхлой ба, — дувц Хамчиевас. — Цар вахара хьал, баха моттиг тоаяра тхоай низ дIакхоачар де гIерт тхо.

ХIанз укх сахьата юрта болх беш да культура ЦIа. Цу чу я художественни самодеятельноста тайп-тайпара кружокаш, спортивни секцеш, хургволча бIухочун клуб. Цу цIагIа вIашагIбетталу юрта баха тайп-тайпарча къамех бола нах, къаьстта кагирхой. Оаха вIаштIехьдоаккх царна интернациональни патриотически кхетам балара гIулакх. Из къаьстта лоархIаме да перестройка хьалашка, хIана аьлча из эггара хьалхарча аргIана дIайолаяла еза сага гIулакхашкара, уйлангара, цун кхетамгара. Цудухьа перестройка дIаяхьа езача наьха сакхетам бонкхагIа ме хул, цар общественни уйла лакхагIа ме хул дикагIа а сихагIа а чакхйоаккхалургья из.

— Цу гIулакха юкъе дизза дакъа лоац депутаташа юрта юкъерча школа преподавателa Клочко Антонина Васильевнас, совхоза партийни организаце секретара Дарсигов Ахьмада, совхоза директора Цаболов Феликс Федоровича, завода мастера Осканов Амира, — аьлар Хамчиевас.

Совхозо а заводо а доккха новкъостал ду тхона юрт тоаяра, хозъяра.

Хамчиевас деча къамаьла юкъе цIаккха а нийсдаланзар цо ше даьд оалаш хIама. Доккхалаш ца дезаш, «со» ала ца гIерташ дувц цо. Бакъда, доллача хIамана а юхьига тIа латтар-м ше я.

— Укх пятилетке дуккха а хIамаш де лерхI оаха, — аьлар цо. — Юрта хьалдергда кхы цхьаькха а 100 квартира йола цIа. (ХIаьта тешшаме ала мегаргда, парте XXVII съезда решенеш тIа оттадаь ма хиллара, 2000 шу тIакхоачаш тха юрта хIара дезала ший фусам хургья пачхьалкхен чотагIа хьалдаьча а бахача наха шоаш хьалдеча а цIеношка). Хьалъергья 140 моттиг йола берий беш, 370 моттиг йола студенташта лаьрхIа къахьегарен салаIарен лагерь, н. кх.

Шийна карагIдаьнначох кхоачам хеташ дувцацар Хамчиевас, районе дикагIчарех юрта Совета председатель лоархIаш ше яле а. Из-м цо вIалла а хьоаданзар.

ХIама хьадара, къахьегара тIера болча дезале хьалкхийнача цун уйла даьдаьннaчун тIа соцаш яцар. Цун да Берса шахтер хиннав, нана — болхло. Аттача вахаро бочайоахаш хиннаяцар Лида ше а. Сийлахь-боккха Даймехка тIом чакхбаьннача шера яьча цун берала ха а хиланзар атта — тIемо човнаш яьча мехка халкъа боахаме низкъала хьал дар. Iовша йийзар дуачун а дувхачун а кхоачам ца хилара хало, хIанз цунна цхьадараш дага ца доагIе а. Цу хана цар дезал Казахстане, Целиноградски областа Макински района Даниловка яхача юрта бахар. Цига йистейоаккх Лидас 8 класс а.

1961 шера хIанз из яхача Майски юрта цIабоагIа цар дезал. Цу шера кхелета йоI Лида цигарча Черменски консервни заводе балха йода. Ше балха йоллаше а сайрийнарча школе деш цо. Йистейоаккх школа. Балха специальносташ-м цо заводе Iомаеш яр.

Хамчиевас дизза дакъа лоац завода комсомольски вахаре. Каст-кастта хул цун цIи коллектива хьалха латтача болхлошта юкъе. Миччахьа а ше дIаоттаяьча балха тIа хьинаре къахьег цо. Дисциплина чIоагIа я. Массе а оагIорахьара дика йола болхло шоай мугIарашка дIанийцар завода коммунисташа 1971 шера. Цу хана денз лакха лоаттаю Хамчиева Лидас ленински парте члена сий дола цIи. Цо доккха дакъа лоац коллектива общественни вахара юкъе. Из хул завода управлене партгрупорг, завода профсоюзни комитета член, кхалнаьха совета председатель йолаш.

Цу массанахьа а дика чакхйоал Хамчиева Лида. Из юрта бахача наха лоархIаши сий деши председатель я.

Р. ЧАХКИЕВА.

СУРТА ТIА: Хамчиева Лида.
И. ПЛИЕВА сурт.

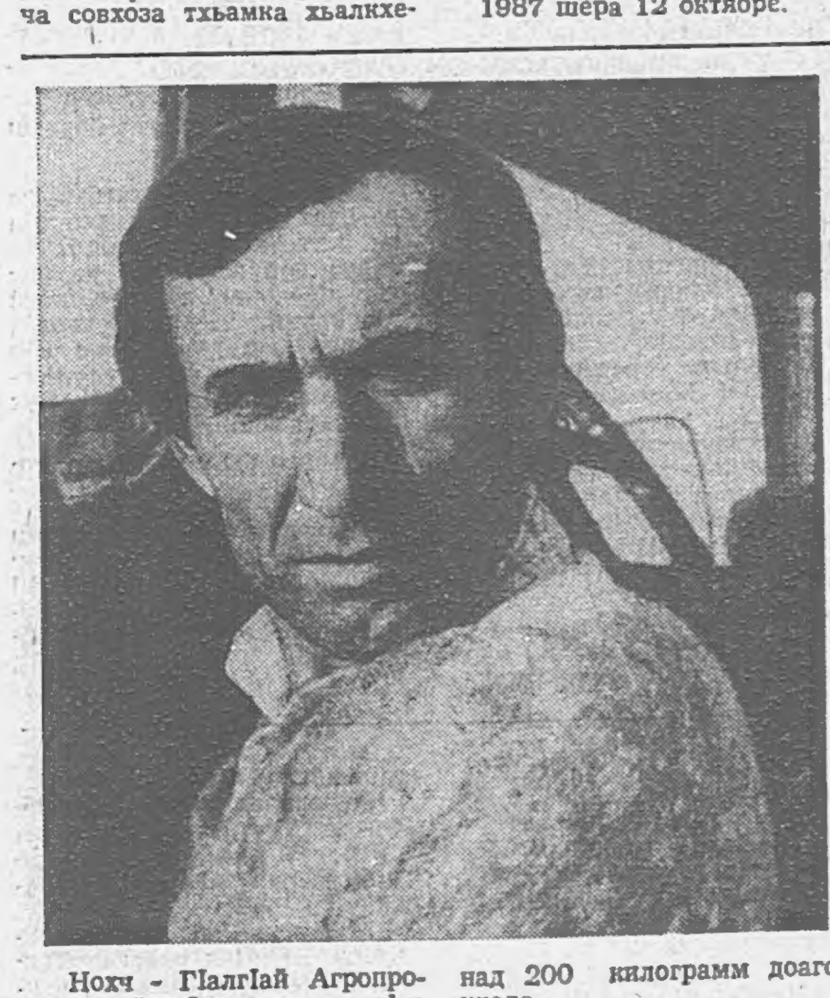

Нохч-ГIалгIай Агропрома чуйоагIача цхьоалагIча МПМК дуккхача хана денз лоархIаши сий деши ва цхьоалагIча класса водитель Хасуев Сидек.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIей сийна яьржача социалистически яхье хIара бетта доккхий толамаш доахаш хиларца белгала ва Хасуев.

Цул совгIа ший машина хан-ханнахьа кулг тохаш лелаярах цун вIаштIехьдаьннад 200 килограмм доагор кходе.

ХIара дийнахьара нормаш 115—125 процент кхоачашъю цо. Цудухьа укх шера СССР Конституце денга пятилетка хьалхарча шин шера заданех лоархIавара рапорт деннад толашагIа волча водитела.

СУРТА ТIА: С. Хасуев аргIанарча рейсагIа ваха кийча ва.
Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

ОБКОМЕ ТIАБИЙХАР

«Правда» тIа письмо кепатехачул тIехьагIа. ХIана?

Уйла ел оаш, газета тIарча статьяс хьал а хьоаваь, дикадар хилийтара тIехьа дог а айденна отклик язъю Iа, из газетэ кепатох. Из бахьан долаш хьона духьала «компромат» гулъе болалу, хьо воча оагIорахьа дIагойта а Iоттар е а дагахьа: газета тIа откликаш-м ма язйой Iа, хье гаций хьона...

«Из тайпа хIама хила йиш яц!» — аргда оаш. Со а тешацар. Бакъда факташ, оалаш ма хиллара, къарлуш яц-кх...

«Правда» тIа укх шера 28 июле кепатехар «101-гIа указани» яха газет дешарий письмой обзор. Цу тIа дувцар Нохч-ГIалгIай АССР хьун боахамера хьал лертIа ца хиларах — республика Минлесхозе кадрашца бу болх гIожа телхабеш хиларах, очковтирательствах, кхом ца беш хьу тедарах, кхоачамбоацараш хьоаха ца дара вIаши барта баха хиларах, критика яр бахьан долаш хьун боахама инженер А. Лулуев а, укхазарча хозача лоамаи хьунех хьаькъалца пайда эцараи уж ебаяраи тIехьа вола инженер хьаллоацашбараш а бала бахьаш дуккхача шерашка кхесгабеш хиларах. Обзора тIа йоалаяьй Минлесхозе боалла кегар дика бовзаш волча «Терек» яхача дахчах хIамаш еча Нохч-ГIалгIай объединене контролер-приемщика А. Малаева шийна хетар гуччахьа дувцаш йола отклик.

«Правда» тIа ювца факташ тахка парте обкомо вIашагIйолл комисси. Дош таххка деза яхxе а вIашагIкхийттачул тIехьагIа, парте обкомерча парткомиссе члена О. Мякиева теркам тIаоз статья тIарча «Терек» объединене приемщика А. Малаева тайпан цIеро. Цу сахьате телефон тох цо объединене:

— Малав из газета тIа откликаш язъеш вола шунцига гучаваьнна Малаев яхар? ХIа-хIа Iалаьмате сиха обкоме хьаял цунна йола характеристика! Из дIалелаш юрта боахамеи кхачан промышленностеи отдела инструкторага Г. Чахкиевга...

Малаевна йола характеристика язъяьй «Терек» объединене ОТК начальника В. Шинкаревас. Характеристика дика тешал деш яр, хIаьта цудухьа... Чахкиевна эшшача тайпара яцар цунна ховра Мякиев цунна раьза хургвоацалга. Чахкиева кхайка обкоме хьайоалайир Шинкарева, Iояздаьчоа кхы хIама IотIатохалга дийхар. Вокхо цхьаккха дича а из де тиганзар. Малаева биографецара Iаьржа моттигаш хьалаха езар: хьалха дIаяхача хана хиннараш тахка, тар ма лой, кхелетача хана лоарзагIваьнна, бера хана харцахьа лийнна — хIанз-м цунах а тоъам хургбар. Цунца къамаьл де Малаев ше обкоме хьавийхар Чахкиева. Цул тIехьагIа йоаггIаш йолча органашкара цунах йола информаци хьайийхар.

Кхетадеш ма хиллара, эгIазвахача Малаева Москве телеграмма яхьийтар. Цигара из парте обкоме дIахьожайир. Минлесхоза куратор волча обкома шоллагIча секретара Д. Завгаева хьатIахьийхар Чахкиеви, Малаеви, Шинкареваи, юрта боахамеи кхачан промышленностея отдела заведующе заместитель А. Часпиеви. Обкома инструкторах Чахкиевах цIенхаштта бехк баьккхар харцахьара гIулакхаш леладарах. Нийсхон гуччахьара урок бIаргаяйна Малаеви Шинкареваи раьза хилар. Иштта дIа-хьа а къаьстар.

Цу хиннача хIамах селла мадарра ца дийцача а хIама дацар-кх, кепайоазонерча критикацара парте обкомера ший тайппара гIулакхаш гучадувлаш ца хилча. Ер да-кх Шинкаревас гIайгIане а яха даь мукIарал:

— Ер тайпа хIама хинначул тIехьагIа цхьаккха а лоархIавергвий-те газетага отклик язъе. МалагIча перестройках дувца йиш я тханцига?..

Во могавеш йола характеристика хIана йийхаяр Iа, нахага хIана кхайкавар хьо, аьнна. аз шийга хьаттача Чахкиевс цIенча дега тIара жоп делар:

— Кхетадой Iа, из иштта хила деза моттар сона.

Газетага яздаь сага компрометирующи материал ше лехаяр. аьнна, бакъдар хьалъоттадара ше бокъонца гIо ду мотташ хиннав-те инструктор? Чахкиева укхаза болх бу дукха ха яц. Цундар-м ишта а кхетаде йиш йолаш да. ТIаккха Мякиев? Бехказло кийчъяьй: хIама голдоале деррига а инструктора дIатIадуллаpгда аз. Фу аргда укхаза? Обкома секретара Д. Завгаевс къамаьл де доагIар, керда балха эттача Чахкиевца даь а ца Iеш, опыт йолча Мякиевца а, цунгара доагтIа жоп цIенхаштта хьа а дехаш. Кхоана парте обкома кхыча болхлочо «мякиевски IаьдалагIа» хIама дергдоацаш. Мишта кхетаде доагIа, укхаза критически выступлени е харцъе гIерталга, е критика нийса хилара мукIарал а дийя, де деза гIулакхаш чакхдоахаш ца хилар. «Правдас» цкъа дийца Iийналац цу хьун проблемах, хIаьта из дош тахан а тIера дIадаланза да.

Къоаста-м де деза из. Министра еча выговораша кIезига гIо ду. Дукха ха я хьун боахам дика бовзаш волча А. Лулуевга дуккхача шерашка яхьа гIелал а цIенача нахага бахьа бала а соцабе беза. Малаев вийха а Iийнавац обкоме-м. «Во» хиннаб, Лулуева оагIув хьаллаьца Грозненски мехлесхоза партбюро секретара заместитель Т. Хусаннова, водитель Ш. Халидов, хьун мастер М. Альтемиров, кхыбараш. Теркаме эца еза хьун боахама управлене малагIа эргалонаш е еза, укхаза порядок мишта оттаергья, цхьаккха а маIан доацаш йохош латта хьу кIалхара мишта йоаккхаргья, республика баьццара ганз мишта ебаергья белгалдоаккхаш Лулуева хаьдла оттаяь программа.

Ши бутти ах бутти баьннаб, «Правда» выступлени яьчул тIехьагIа, бакъда, газета а из дешарашта а хIанззалца хьа жоп-м деннадац. Публикаце тIа дийцар нийса дий хьежача комиссена справка оттаяьй. Из ларде а лоацаш кийчъяьй парте обкома бюрос бе безача соцама хоадам беш хIама доаца проект. Цу тIа а канцелярщина дешай цхьа маза ба, газета оттадаьча деша тIера дIаловжара вIашагIбелла. Бюро заседане из соцам хIанз а тIа-м ийцабац. ХIанз цу тIа болх беш ба «косметологаш».

А. ГРАЧЕВ,
(«Правда» корр.).
г. Грозный.

РЕДАКЦЕГАРА. Духхьала дIааргда вай, пресса выступленена йола реакци парте Нохч-ГIалгIай обкоме цхьа ший тайпара тамашийна я-кх. Хетаргахьа, обкома хьалхара секретарь В. Фотеев а обкома бюро а декхарийла я хиннача хIаман принципиальни партийни мах хоадабе а «Правдас» ший публикацешка гIоттадаьча дешай хьакъехьа де мел дезар де а. Дукха ха я-кх из гIулакх дIахоададе дезаш латта.

(«Правда». 15 октябрь 1987 ш.).

Халкъа тIахьожам

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

ДАЬ ЗЕ МЕТТАОТТАДАЙТАР

Республика халкъа тIахьожама комитете дийцар «НГIАССР профтехобразоване Госкомитета штатно-сметни дисциплина лелаечен чурча ведомственни тIахьожам лоаттабечен нийсдалийтача цIенхашттарча кхоачамбоацарех» дола дош. Нохч-ГIалгIай халкъа тIахьожама комитетои НГIАССР гIолларча РСФСР финансай министерства контрольно-ревизионни управлении цхьана тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьлар, профессионально - технически дешара Госкомитете (председатель н. Юрченко, керттера бухгалтер н. Антоненко) КПСС XXVII съездо дIадехараш кхоачашдара ведомственни тIахьожам дегIабоалабечен цун эффективность лакхъечен де дезар ца даьлга. Укхаза лоха ба комитета отделий кулгалхой персональни бекхтокхам. Тесса битаб комитете контрольно-ревизионни болх. ВIашагIъеллаяц шиъ лоIаме йола контрольно-ревизионни служба. Цун болх кхоачашбер ва, хьалхагIа къоал дарах чуваьлла вокхкагIвола бухгалтер н. Рашидов. Ревизи яра планашта юкъедахадац уж отделий специалисташца цхьана комплексно чакхъйоахалга. ТIагIоллара, пайдана йоацача кепара чакхйоах ревизеш. Цар гучадахац финансово-боахама гIулакх телхадарен кхоачамбоацараш нийсдалийтарен бахьанаш.

Лакхехьарча инстанцешка хьаллуш йола отчетность телхаеш моттигаш я. Масала, 1985 — 86 шш. дIаяхьийтача отчеташка хьежача, ревизеши тохкамаши дарах гучадаьккхад бокъо йоацаш доадаь 4,1 эзар сом, хIаьта 300 сома маьха недостачен даь къоали. ХIаьта ма дарра дийцача, сурт кхыча тайпара хиннад. Масала, 1985 шера бокъо йоацаш доадаьр 78,3 эзар сом хилар, цу юкъе 1986 шера ца йоагIаш хьожаяь 6,9 эзар сом премя а йолаш. 1986 шера товарно-материальни маьхаленийи ахчани недостача а даь къоал а 23 эзар сома хиннад.

Даь зе юхаметтаоттадара, материальни маьхаленаш лечкъаяьраш, недостача яьраш, кхыдола харцахьа гIулакхаш леладаьраш бехктокхаме озара де дезар даьдац Комитете. Цу фактаех йола ревизе материалаш следственни органашка дIачутелац. Масала, № 10 йолча СПТУ гIолла соахка 20-ча феврале оттаьчча актах 5 эзар сом недостача яьлга гучадаьккхар. Материально-бехктокхаме болча наха таIазар динзар. Даь зе 1844 сом мара юхаметта а ца оттадеш, 2692 сом тIера дIадаьккхар, хIаьта юхедиса 1665 сом декхар учетага хьежача эксплуатаце йола маьхаленаш санна дIалаьрхIад.

1981 шера 16 феврале арабаьнна «Служебни специальни автомобилаш лелаелга кIезигъяра кхы тIа де дезарех» яха СССР Министрий Совета соцам телха а беш, Госкомитета кулгалхоша лимиташи ассигнованеши йоаццашехьа, бокъо а йоацаш, служебни гIулакхашта дIахьа хийхкай шоай училищай кхоъ легковой автомобили лаьрххIа йола автотранспорти. 1985 шера январагара денз 1987 шера июнь бетта кхаччалца училищай чотагIа лакхе йийца транспорт лелаяра доадаьд 14,7 эзар сом, цунца комитета председатела служебни легковой автомобиль лелаяра 7,86 эзар, цун заместителий нн. Махтамерзаевен Сусаревен гIулакха 5,85 эзар сом а долаш.

Профтехобразоване НГIАССР паччахьалкхен комитета председатель Е. Юрченко шиъ гIулакха тIа ваха ши бутт ха мара ца хилари хьалха хинна председатель н. Кучеров пенсе вахарца дIаваьккха хилари теркал а деш, республика халкъа тIахьожама комитето лаьрхIар хIанзарчоа дош дийца а дийца дита. Теркаме йийцай баь тохкам коллеге заседане бийцаб, бехкебараш бехктокхаме а озаш растраташи къоали дарах даь 11 эзар сом зе юхаметтаоттадаьд, уж харцахьара гIулакхаш дIадахара чакхйоахаргйола мероприятеш белгалъяьхай, аьнна нов. Е. Н. Юрченкос яь заявлени.

Чурчаведомственни тIахьожам эсала лелабарах, бухгалтерски учете цIенхашттара кхоачамбоацараш нийсдалийтарах, социалистически доалахье лора ца ярах, недостачаши къоалаши даьча нахага даь зе юхаметтаотта ца дайтарах выговор яьй НГIАССР профтохобразоване Госкомитета керттерча бухгалтера н. Н. Антоненкона.

Бокъо йоацаш шоай училищай легковой а лаьрхIа йола а автотранспорт служебни гIулакхашта дIа-хьа хехкарах бехк баьб профтехобразоване Госкомитета председатела заместителашта нн. Л. А. Махтамерзаеван В. Сусареван. Планово-экономически отдела начальника н. Л. Зерновайна хьалхадаьккхад шоай училищай автотранспорт лелаечен цунах пайда ийбечен паччахьалкхен средстваш йоаяра тIахьожам лоаттабаь боацилга.

Теркаме йийцад № 17 йолча СПТУ баьча тохкамах гучадаьккхар Наурски районни халкъа тIахьожама комитета заседане дийца хилар а паччахьалкхен средстваш бокъо йоацаш йоаяь нах бехктокхаме эза хилар а.

Е. Н. Юрченко декхарийла ваьв чураведомственни тIахьожам лоаттабеча, социалистически доалахье лораеча, паччахьалкхен средстваш бокъо йоацаш йоаеча нийсдалийта кхоачамбоацараш дIадахара хьдда де дезар де, аьнна.

Ваьча тохкамо гучадаьхараш профтехобразоване НГIАССР Госкомитета чуйоагIача ерригача а коллективашта дIадовзийта, аьннад.

СУРТА ТIА: слесарь М. Дзейтов.

Р. АУШЕВА сурт.

ШИЙГАРА ДОАГIАР ДЕШ

Бурувтохара балхий Малгобекски управленена чуйоагIача производственни Iалашо яра база коллективе дика вовзаш ва технологически оборудованена ремонт ю слесарь Дзейтов Джамалдий Мухьмад. Производства ветеран, кагирхой хьехамча волча цунна гонахьа даим а хул цунца цхьана болх беш бола новкъостий. ХIаранега ала дIайха дош корадоагIа Мухьмада, цхьаь цаI дIавахийтац эша гIо ца деш, массанеца безаме ва.

Шийна, шиъ новкъосташта къувлашдар дувц цо ше член волча Малгобекски УБР парткома заседанешка. Цул совгIа кхы а да цо кхоачашдеш дола общественни декхараш. Массехказза хержав из Малгобекски горсовета халкъа депутаталла. ЛерттIа кхоачашду цо шиъ харжархой наказаш. Цо дош хьал а гIоттадаь, хIанз городе тоаеш латт В. И. Ленина цIерагIа улица.

Кхычарца цхьана Дзейтов Мухьмада кхоачашду халкъа тIахьожамхочун декхараш а. Мухьмада дика зув производствера кхоачамбоацараш. Уж гучадахарал совгIа, хьдда наькъаш хьех цо, уж дIа мишта даха деза. ГIулакх овлангара денз тоадаь даллалца сатец цун. Дукха дешаш да предприяте цун хьинарца къоастадаь. Коммунист, халкъа депутат ше хиларах терра, дерригнех дог лазаш йола оамал я цун. Талмастта декхараш саго кхоачашдеш хилар лац цо, гIалатех гуччахьа дувцаш а, доагIар хIаранегара цIенхашттта хьадехаш а волча Дзейтов Мухьмада эггара хьалха хьадех шийгара, цудухьа дукха веза из массанена а.

IА ГАЬНА ДАЦ

РЕЙД

Сабар ца дой даргдац. ХIана аьлча, Назранерча 50 — 60 предприятех, организацех, учрежденех цаI яц бокъонца «кIайча мозашта» духьалъотта йиш йолаш.

Горисполкома председатела Муцольгов Сале дувц:

— Селхан городера берригa хьакимаш хьагул а баь хьаттар оаха: «Хьалъайдел «Iана» духьалавала йиш йолчо кулг?» Цхьанне а айданзар.

Тхо городской котельне дагIаш вена чуйиккхар горбольница завхоз.

— Фу бала ба Iа бахьар? — аьнна, тIачайхар цунна «Электротеплоэнерго» керттера инженер Цароев Ювсап.

— Больницера нах шийлача бада, — аьлар вокхо. — ИIайха Iы яц, батареяш шийла я.

— Ай, — аьлар Цароева, — оаха фу дергда шоана?— Тха гIулакх — центральни турбаш чу гIолла шоана йIайха Iы, дIайха хий дIахийцача ма даьннадий. Шоай батареяш, турбаш тоае мегаций оаш?

Цецваьлар завхоз:

— МалагIа турбаш, батареяш я Iа ювцараш?

— Шоай больнице, дIачуйолха турбаш йовзаций шоана?

Гой хьона дIа урагIетта Iы? — аьнна корагIа пIелг дIахьенхар инженера.

Етта а етталора цхьан гIувна чура дохк мо йолча йIайхача Iанара морх.

— Из шун «морх» я, — аьлар инженера.

— Тхо декхарийла мичад, тхо больницера нах ма дий, фу низ, фу хьинар да тха?— аьнна Iоладкъар завхоз.

— Шоашта йIовхал эше, дIайха хий эше, лийлхачара турбаш тоае, — аьнна дIахоададир инженера из къаьал.

Цароев Ювсапа аьлар тхога:

— Дика кхетаду оаха, ца могаш болча наха йIовхал эшалга. ХIаьта а тха бокъо яц центральни магистралаш тIара дIаходовла. Сона хетачогIа, бакъахьа хургдар сантехнически болхлой ерригача города предприятешкара хьавIашагI а теха цхьа бригада йича.

Райнсполкомо а горсовето а хьаллаца дезаш гIулакх да Цароева айдаьр. Цо ювцаш йола городской сантехнически бригада вIашагIъеллача цхьан кIирагIа чакхбаргбола болх ба отопительни система бокъалгахьа йоаккхалга.

...— Сай турбаш дIаяхьа венав со, — аьлар «Назраньмежрайводоканала» керттерча инженера. — Оаха-м шоана гIулакх хург-ма дий, аьнна, еннаяр уж. Шо царех пайда эцаргболаш доацачоа тара хет тхона.

Турбаш Назранерча № 4 йолча берий комбината лаьрхIа енай. Комбината низ бац 250—300 метр хиллал уж гаьна дIаяхьа. Техника яц, слесараш бац. Комбината директор Ахильгова Зина ше, фу дергда ца ховш, лел укх кхаь-динъ шера.

Йоккхача Назране цхьа кулгалхо вац тахан йIовхал хьаухаргйола турбаш лелхаргъяц, ала, йиш йолаш. ХIана аьлча, опрессовка яьяц царна. Из гIулакх хьалхе а де дезаш дар. Ерригача хин а Iанара а проводашта хий. Iы чу а хийца 7,5 атмосфера низ тIабохийт царна. Цига ца йохаш йиса система тешаме я. Бакъда, из хьадаь саг вац. вай аьннача тайпара. ПIелгаш дIатIа-хьатIа а хьувкхаш багIа. Вешта аьлча, хIанз а бокъонца ховш дац укхаза-м цу гIулакха бехктокхаме вар, хьалхавала везар малав...

Цец ца ваьлча Iелац цхьаькха хIамах а. Шн шу хьалха (1985 шера) № 243 йола решени тIанийцаяр райисполкомо. Цу решенегIа массехк кулгалхо декхарийла вар Назранерча Насыр-Кортская яхача улица тIара дIайолаенна тайп-тайпарча организацешка кхоачаргйола турбаш йоахкача дакъа лаца. РайОНО, 6000 сом дала дезаш яр, мельзавод — 280 эзар сом, «ПМК-432»— 600 сом, городской больница — 6000 сом.

Решени какъата тIа йисар. ХIанз а из къовсам латташ ба. Шоайла, телефонаш дIахьа а етташ хьакимаша деча дехарех дош хулаш дац.

Тахан хий а Iы а дIа ца хецаш соцае йиш йолаш ба городской яй. ХIана аьлча, бокъонага диллача цу яь чура ара мел доала дIайха хий юхачудерза дезаш да. Бакъда, из дерза-м дерзац.

ХIара предприяте, хIара дукха нах бахача цIагIа латта езаш йола бойлераш йоацаш я. АттагIа деций городской яь чура доагIа дIайха хий кранаш чура Iойхийтача. Очистни сооружене дода из, мел зе ду цу гIулакхо?

Машиннаькъахой цецбувл.

— Мича кхухь оаш селла дукха тух, яхаш.

Тух эш дIайха хий лелача турбашта. ХIана аьлча, из ца хуле сиха мукхъюъ уж. Уж вай лакхехьа йийца бойлераш ца хилар бахьан долаш хIара ден-бус 600—800 килограмм планагIа доагIачул совгIа тух дода очистной сооруженеш чу. Цудухьа сецкх Назране селла каст-каста тухах етта вагонаш.

ХIанз гIоргда вай, города улицашка, дIа-хьа хьожаргда вай. Дехьар а сехьар а урагIа ухаш Iанара паркхаш да укхаза. НогIараш тIа а доацаш йийлла латт Iанара а дIайхача хин а гIувнаш.

Лоацца аьлча, котельнерча нахага ладувгIаш саг вац. Царна йIовхал эш — дIахо дар царна хац. Хьажал: «Электроинструмент» яха завод. Йоккха, низ болаш предприяти ецай. ХIаьта а укх массехк шера «НКУ-150» яха ши насос Iоттае ца ловш лелаш я-кх из.

ТIаккха, йIайха Iы лелача турбаш тIара Iояьнна изоляци? Феца дукхагIа дIайода укхаза Iана замалахьа йIовхал. Городе кIезигагIа юс.

Оарц даккха деза-кх. «КIайча мозашка» сабарде аллал ха ма йий йисар.

Б. ЕВЛОЕВ,
«межрайводоканала» керттера инженер;

А. КОКУРХОЕВ,
городской котельне мастер;

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

МОТТИГЕРА ХОАМАШ

Ахча зехьа доаду

Грознерча цIагIарча къахьегама комбинате эсала эргабоаккх затратни механизм дIаяккхара болх, бийдала, материалий, ахчан кхомбара отделийи службайи кулгалхошта тIахьожам лоаттабац комбината директора Р. Лорсанова, во лелаю бухгалтерски учет. Цу тайпара выводаш йир тохкам баьчул тIехьагIа, Грозненски городской халкъа тIахьожама комитетои НГIАССР гIолларча РСФСР финансай министерства КРУ ревизорашеи.

Дукхалеи болхлой алапеи фонда чотагIа оттаьча штател совгIа комбинате лелаваьв 29 хьаьхон зIамагIа гIулакх деча персонала 8 саги. Уж лелабарах 1986 шера доадаьд 27,4 эзар сом алапе фонд. Керттерча бухгалтера тIахьожам ца лоаттабарах бокъо а йоацаш, таро йоацача дезала берашта лу, аьнна, дIаденнад 2736 сом пособи. Бакъдеш дола документаш доацашехьа, командировочни наьха отчета тIера дIадаьккхад 63 сом.

Телхаю укхаза кассови операцеш лелаяра положени а. Платежни ведомствашта кассови ордерашта кIал ахча дIанийдаьрий кулг а доацаш алапи, премеш, материальни помощь дIатийна моттигаш дукха я. Алапи тел дIакъайлача ведомствашка гIолла а.

Нийслу профсоюзни комитетаца барт а боацаш материальни помощь тийнна моттигаш. Иштта 1986 шера 168 сом дIаденнад водитела П. Умциевна, 54 сом—керттерча бухгалтера Л. Богославцевайна. Каст-кастта хулаш хIама да, технологически лабораторни оборудованегIа пайда а эцаш лаьрххIача организацеша кхоачашде деза балхаш штатех боацача нахага а дайташ, царна алапеш телаш. Масала, къахьегама соглашенегIа 550 сом дIаденнад производственни корпус хьае лерхIача майда тIа геологически тохкамаш дарах.

Эсала лоаттабу комбинате арахецача продукце дикалап упаковка яраи технически тIахьожам. Технически хьалаша дIадехараш телха а деш, йоагIачул 10 процент кIезигагIа петар а тохаш арахец кийнаши цхаралаши. Дуккхаза а нийсденнад торгови организацеша упаковкашка изделеш тоъац, яхаш, бехкаш доахаш. Масала, духхьала 1986 шера уж теаяц 18 эзар сом маьха.

Телхаю укхаза поставкай дисциплина а. ЦIекех яь галантерея, швейни хIамаш, полиэтиленови ловзоргаш арахецара план кхоачаш ца ярах, торговле дIа ца кхоачаш дисар 453 эзар сом маьха товараш. Из бахьан долаш 96 эзар сом гIод техкад.

Комбината кулгалхоша де дезар дац брак хьаярах, недостачаш ярах, гIодаш деттарах даь зе юхаметтаоттадара.

Паччахьалкхени финансови дисциплина телхаярах, бокъо йоацаш ахчан средстваш йоаярах, поставкай договор телхаярах городской халкъа тIахьожама комитето строги выговор яьй комбината директора Р. Лорсановна. Паччахьалкхенна даь зе кIезигдукха меттаоттадара цунна бетта доагIа 260 сом алапи кIалхьожаде лаьрхIад.

Ахчан средстваш лелаяраи йоаяраи эсала тIахьожам лоаттабарах выговор яьй комбината керттера бухгалтер хиннача, хIанз «Силуэт» яхача производственни объединене керттерча бухгалтера Л. Богославцевайна. Паччахьалкхенна даь зе кIезиг - дукха меттаоттадара лаьрхIад цунна бетта доагIа 180 сом кIалхьожаде.

Интенсивни технологи нийса лелаяц

Вахаро хьахьекхад интенсивни технологегIа культураш кхеяр чIоагIа, пайдане гIулакх долга. Цо таро лу моллагIча а хаоттама хьалашка лакха хьувкъам кхебе. Цхьабакъда, пайда ийбеча чIоагIа лоархIаме да еррига а процессаш хьакъалца, нийсса чакхъяхар, лаьтта леладара культура лакха хилар. ТIаккха мара вIаштIехьдаргдац толам баккха. Из пайдане форма юкъейоалаеча хана кхоачамбоацараш нийсдалийтад Гудермесски РАПО-и района совхозийи балха тIа.

Дукха ха йоацаш, городской халкъа тIахьожама комитета аргIанарча заседане дийцар районе боахамашка ялата культураш кхееча интенсивни технологи юкъейоалаяра дешах лаьца. Халкъа тIахьожамхоша гучадаьккхар цу хьакъехьа РАПО балха тIа а совхозашка а тоъал кхоачамбоацараш нийсдалийталга.

Интенсивни технологегIа ялата культураш кхеяра йоагтIа йоакхо йиц РАПО кулгалхоша. Масала, дуга кхедеча интенсивни технологи юкъейоалаяра заданеш телача хана теркалданзар хIара боахаме лаьтта леладара культура низаш тоъаш да е дац. Интенсивни технологегIа ялата культураш кхееча боахамашта задани еннаяц цу кхаш тIара боаккхаш бола хьувкъам мел хила беза, аьнна.

ТIаккха миштта ховргда интенсивни технологегIа лиладеча кхашкара мел продукци йоал. Иштта белгалдаьккха хиннадац минеральнии органически удобренеш мел лоаттаергья, малагIча боарамагIа юкъеяхьа еза. РАПО специалисташа тIахьожам лоаттабац районе интенсивни технологи дегIайоалаяра деша, боахамашта ханнахьа лоаттаяц минеральни удобренеши баьцовгIаш зене йолча хIамаех лораеш йола молхаши. КIезига я лаьтта кийчду, тоаду техника..

Цу тIа, кIаи дуген кхедеча интенсивни технологеш телхаю боахамий специалисташа шоаш а. Масала, «Ойсунгурский» совхозе (керттера агроном С. Исламов) во кийчдаьча лаьтташка дIайийр интенсивни технологегIа 115 гектар. Из бахьан долаш 25 гектара тIа кIа вIалла тIа а далапзар.

Дика ховш да, оасар дукха долча кхашка дуга хьувкъам нийсса ах лохлулга. ХIаьта а «Агропромхимия» яхача районни объединене (председатель Г. Кучиев) де дезар дыц боахамаш гербицидашца Iалашдара. Уж ца хилар бахьан долаш, масала, «Гудермесский» совхозе йолча 1272 гектарах гербицидаш 900 гектара тIа мара тоханзар, «Ойсунгурский» совхозе 2640 гектарех 1200-не тIа, «Семеновод» совхозе цхьаь цхьан гектара тIа а техаяц.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдалийтарах чIоагтIа бехк баьб «Ойсунгурский» (С. Исмаиловна), «Брагунский» (А. Салимсултановна), «Гудермесский» (В. Волкова), «Семеновод» (Х. Мандовна) совхозий керттерча агрономашта. Царга дIахайтад 1988 шерара хьувкъам кхебеча интенсивни технологи телхаеш нийслой хьадехар кхы а цIенхаштагIа хургдолга.

Бахьанаш—бехктокхам ца хилар

Укх деношка Сунженски районни халкъа тIахьожама комитета аргIанарча заседане дийцар Сунженски района социальни, культурно-бытовой объекташ хьалъяра планаш миштта кхоачашъю. Дукха я МПМК коллектива бехкагIа йистеяха вIаштIехьца доалаш латта объекташ. Масала, дукха гаьнаьхай «Победа», ЦIеча Эскара цIерагIча, «Путь к коммунизму», XIX-ча партсъезда цIерагIча колхозашка бахача наха фусамаш хьалъяра санна йола лоархIаме объекташ эксплуатаце дIачуялара ханаш. Хьадер а лертIа доацаш, ехка ханаш а тIехьайоахаш райцентре хинпровод юллаш ба ремонтно-гIишлон участка болхлой. ГIишлош хьалъяра план ах шера 70 процент мара кхоачашйинзар РСУ коллектива. Кхы а воча хьале да МПМК гIишлонхой гIулакхаш. Укхаза 30 процент мара лоархIабаьбац планах. Из иштта нийсдалара бахьанех цаI да 1986 шера берригаш хIана бац, аьнна, болхлой дIабовлар. Кадраш хувцаялара процент бIаьннега кхаьчай.

Из иштта нийсденнад наьха йоакхо яра дош укхаза тесса леладендаь. Геттара а эсала да цар къахьегамеи бытовойи хьалаш. Лакхе белгалъяьха предприятеш во Iалашъю гIишлон механизмашца, транспортаца. Из бахьан долаш дукха да кулгкара деш дола балхаш. Лоха я цу коллективашка къахьегамеи производственни дисциплина, балха юкъе кхувлац къахьегам вIаштIехьбаккхара пайданегIеи прогрессивнегIеи йола формаш. Масала, хано бакъдаьд, бригадни подрядагIа къахьегача гIишлон коллективашка толамаш дукхагIа доахалга, бухсоццаш хьахулар дукхагIеи дикагIеи хулга. Бакъда, из хIанз а кхетадаьдац предприятей кулгалхоша.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш нийсдалийтарах, къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивнегIа йолча формаех пайда ца ийбарах районни халкъа тIахьожама комитето выговораш яьй Сунженски МПМК начальника н. Гелагаевнеи РСУ начальника н. Албаковнеи.

ДА ЦА ХИЛЧА...

Цхьа центнер дулх даккхарга планагIа 156,97 сом хиннача — 774,47 сом, хIаьта центнер шура яккхарга 28,90 сома метта 45,80 сом дIадахар соахка Сунженски района Кирова цIерагIча колхозе. ХIанз, хьалхке а лаьрхIача гуш да, укх шера хьайбай продукци яккхарга дIагIоргдар а дукхагIа деце, кхы чухьнахьа хургдоацалга.

Цун керттера бахьан да хьайбаш кхабара тоъал доакъар Iалаш ца дар, кийчдаьчох а дукхагIдар во хилар.

Iа чакхдоалаш, бIаьсти йолалуш шоаш кийчдаьр кхоача а дале, кхыча боахамашкара из ийде дезаш хул, шозза дукхагIа мах а телаш. Иштта хилар соахка а укх шера а. ХIаьта, цу хана, дикагIдолча доакъарга-м сатувса а дезац. Цудухьа кхоалагIча а кхыметтел цхьанна классах доацар а хьаэц колхозо, фуннагIа даь а хьайбаш Iангара даха гIерташ. Хьайбай маша алсамдаккхара, дулх тIакхетийтара башха новкъостал дац иштта долча доакъаро. Тамаш а яц. Цхьа центнер цхьоалагIча класса люцерна аьлаца 50 килограмм доакъара единица хул, хIаьта кхоалагIча классагIчунца цун ах мара хилац. Иштта я цар башхало.

ХIаьта миштад колхозе доакъар Iалашдара гIулакхаш укх шера? Халахете а, во да. ХIанз а 12,5 центнер доакъара единица мара кийчъяьяц Iангара доаккхаргдолча хIара хьайбана лаьрхIа. Ийс бетта 550 тонн йол, 7500 тонн силос, 1260 тонн сенаж мара Iалашъяьяц, шера планагIа эшар йол — 920 тонн, силос — 9400 тонн, баьца хьоар 80 тонн хила езача. Цул совгIа дIадахача шера хинначул йол 130 тонн кIезигагIа я, силос йоллара план соахка 86 процент кхоачашъяь хиннаяле, укх шера 79,7 процент мара яц. Баьца хьоар цхьа грамм даьккхадац, соахка укх хана даьккхар 31 тонн хиннача.

Доакъар Iалашдара хаоттама хьалаш во хиннадаь нийсденнад из иштта, яхаш бехна кIалхарбовла гIерт колхоза кулгалхой. Уж харц лув. ДукхагIйолча хана йокъал а латташ хаоттам хиннача соахка доакъар дукхагIа Iалашдаь хинна хилар фуд, аьнна, хаттар отт. Цуна жоп дала а хала дац. Керттера бахьан — колхоза кулгалхоша, къаьстта а агрономически службо шиъ бехктокхам кхета ца бар.

Йоакхо яьяц цу боахаме доакъара дикала а. Масала, кийчъяьча силосах цхьоалагIча классагIа 1540 тонн мара яц, йисар шоллагIча а 1300 тонн кхоалагIча а классагIа я. Аьлах 118 тонн цхьанна классагIа йоацаш я. хIаьта цхьоалагIчох 294 тонн мара яц. ХIаьта цу колхозе елла силос дIакъайлачул тIехьагIа а 43—45 градус йIовхал йолаш я, хIаьта 38 градусал из тIехъяьлча силос йохка ма лой.

Уж даннеш доакъара дикалга хьожаш йолча района лабораторе кулгалхочо Попова Раиса Георгиевнас елар тхона.

ХIана нийсденнад из иштта? Эггара хьалха доакъар кийчдара технологи гIожа телхаяь хиларах. Масала, цхьан кIоага чу 4400 тонни вокха чу 960 тонни силос еллай колхоза шурий ферме. Бутт баьлча мара дIакъовланзар боккхагIбар. Цунах 5 процент телха хилара шеко яц. КIоаг силоса тIа полиэтиленови пленка, тIаккха лаьтта, цул тIехьагIа ча тIа а дилле дIакъовл. ХIаьта цу колхозе уж шш къоаг духхьал ча мара тIа ца дуллаш дIакъайлаб. Силос хьайийлачул тIехьагIа тIера 30—40 сантиметр тIоа дIакхосса мара пайдана хургбац. Цун шеко яц.

Сенаж елла кIоаг технологе дIа ма дехха дIакъайлаб, полиэтиленови пленка а, лаьтта а, ча а тIа а дилла. Цхьабакъда, хьекхачул тIехьагIа ловсара ца йохийташ. хьоккхаше а моша буц кIоага чу йоллаш кийчъяь из а, хьабийллача из дукхагIъяр йохкаенна хургья.

Суданках кийчъяь йол а геттара меца хилча мара хьайбаша юаргйоацаш я. Ха тIехьаялийта хьаькхай из, гIажамаш санна да хIанз суданка мергIилгаш.

Цу дерригнех хала а хеташ дийцар тхога ферма заведующе Ажигов Махьмаден фуражира Мержоев Туханеи.

Ферма коа дIа мел оттаду доакъар Тухана кара да. Цунах пайда эцара бехктокхаме ва из. ХIаьта цунца пайдане йолча единицех а доацаш, духхьал дозала озаш хьанйделга, иштта дIател из хьайбашта а.

— Масала, килограмм шура яккхара цхьоалагIча класса цхьа килограмм йол эшаш хилча, кхоалагIча классагIа ши килограмм йол эшо. шоллагIча а, кхоалагIча а классех дар цхьатарра тел, доакъара единицех а доацаш, килограммаш лоархIаш, — йоах Ажигов Махьмада. — Доакъар во, кхоачам боллаш ца хилар бахьан долаш шура лохъелча бехке тхо — ферма кулгалхой ду. Мичара хургъя шура? Каст-каста леткъ сога подрядагIа болх беш йолча корпусашкара доярхаш. ТIатеIIа къахьегаше а лерттIа гIулакх ца хулача царех а, тоъал доакъар дIа ца кхоачаш дукхагIйолча хана меца хулача доаханах а къахет-кх.

Геттара во лораду Iалашдаьр а. Аьла аргIашта гонахьа карт яц. МоллагIа саг, хьайба, машин хийцца чуя йиш йолаш да ферма ков, гонахьа карт йоацаш. Карабулаке промышленни предприятешка, учрежденешка балхашка бола нах ферма коа гIолла ух. Иштттача хьале 20 тонн йол цхьанне цIи теха ферме соахка йоагаяь хилар тамаш яц.

— Дийнахьа а бус а доакъар лорадеш хьахой ба тха, — йоах Мержоева. — ХIанзарча хьале доакъар латтача гонахьа лела безаш ба уж хадданза. Из атта гIулакх дац.

Соахка тхо цу боахаме долаш, ферма гонахьа карт ярах хьоадича, из гIулакх сихха чакхдоаккхаргда оаха, яхаш бар колхоза кулгалхой. Цхьабакъда, из кхоачашданза да хIанз а. Цунца цхьана, моллагIчун хийцца дIадахьа йиш йолаш а фермера доакъар, дукха моттигаш гучайийнай лечкъаеш шура дIакхухьаш а. ХIаьта кулгалхой из дерригa ца ховш, ца гуш санна кеп увттаеш ба. Района кулгалхоша уж меттахьа ца хьоабича дарг а дац.

М. ХАМАТХАНОВ.

«РОССИЯНЕ»

«Современник» яхача московски издательствас Сийлахь - бокхача Октябра 70 шу дизарга арахийцача Российски Федераце поэтий стихотворенией сборника цIи иштта я.

Российски советски поэзе хенах хьабаькхха ший тайпара лич ба из книжка. Цхьа бIаьи ах бIаьи эрсийи цхьа бIаь къамани поэтий цхьаң вIашагIтеха йола произведенеш Советски Россе а цун дерригa къамий а доттагIали вошали хестадеш йола гимн санна ек.

Цу книжка тIара оаш ешаргья А. Блока, В. Маяковске, С. Есенина, А. Ахматовай, М. Цветаевай, Н. Тихонова, кхыбарий лирически, публицистически, философски стихаш.

Российски поэзе цу тIеххозача муамашка къаьгта хозаш я Советски Нохч-ГIалгIайчен оазаш. Цу книжка тIа кепатехай М. Мамакаева «Кхерий а лув», Дж. Яндиева «Ленина цIера сийна», Р. Ахматовай «Дукхаезача партена», «СибарегIе», И. Торшхоева «Россия», «Даьхенна», иштта кхыяраш.

Т. АНДРЕЕВА.

УЗБЕКСКИ ССР. ХIара IуйриIез Авиценна цIерагIча ташкентски городской клинически больнице американски кхо лор воагIар — медицина доктор, Вашингтон яхача штатерча университета педиатрий факультета преподаватель мистер Рошнус Нуэлл, функциональни диагностика, реанимаци яра лаьрхIача частни клиника директор мистер Ройс Алан Моррисон, медицина доктор, Груп Хэлф Коопэратив яхача сихха гIо дара йолча отделенерча поликлиника директор мистер Рой Джордж Фэррель. Цар советски лоращца цхьана цамогаш болча наха консультаци йора, консилиумашка, обходашка дакъа лоацар операцеш чакхйоахар.

Гарггарча хана ташкентски кхо лор шоай дезалашца Сиэтл яхача городе гIоргба, цига царна дикагIйолча клиникашка вIаши опыт йовзийтара йола шерра программа кийчъергья.

СУРТА ТIА: американски лораш больница кардиологически отделене заведующи Мухтарова Рано йолча хьоашалгIа.

Р. ШАГАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

УнахцIено—вай дезагIадола рузкъа

КХЕРАМЕ ЛАЗАР

(КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а проект ювцаш)

КПСС ЦК-н СССР Министрий Советен унахцIено эргаяьккха хувцарах йолча проекта тIа укх тайпара пункт я: «Отрасла балха, цхьаццайола службаш дегIаахара пропорцей керттера лостамаш къоастадеча цIенхаштта гIалаташ дувлийтад унахцIено лораеча кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш. Царна чудоагIаш да туберкулез яхача лазара дарба деча дола кхоачамбоацараш а»

Нохч-ГIалгIайчене унахцIено лораеча йолча проблемаех керттерчарех цаI я туберкулез. Дукха ха йоаццаш мара гуччахьа дувца а доладьдац туберкулеза хьалахи цунца лоаттабеча къовсамахи.

1980 шера туберкулезаца республике лоаттабеча къовсамга хьежар РСФСР халкъа тIахьожама комитете, хIаьта из воча хьал тIа хилар белгал а дир.

Республике хIара шера 18 шерагара 50 шерага кхачалца ха яьнна болча вахах 500 сагах из лазар кхет, 150 саг ла а ла.

Ерригача общественноста а, цу даькъе медицински болхлой а керттера декхар да ший ханнахьа из лазар хьагучаданкхар.

Туберкулез хьакхийттача хана грипп, остри бронхит, пневмония да мотташ, дIадарг ма дий, яхаш, кIоаргдолийт из.

Цудухьа ю бахача наха еш йола массови обследованеш. Керттердар флюорографи яр да.

Вай республике туберкулез чIоагIа даьржа хилар бахьан долаш 12 шерал тIехбаьнна вах шера цкъазза кизга тIа баха беза, хIаьта шийтта шу даланза долча бераашта туберкулинодиагностика ярца гучадоакх из лазар.

УнахцIена болча наха юкъе ба шоай балха хьалаш бахьан долаш шоаш цамогаш хила е шоаш хинначул тIехьагIа, кхычарна из лазар дIадала тарлураш.

Хьалхарбараш ба желудкана, ийскайсарилга даIа, гипертоби, сахарни диабет, туберкулез а доацаш, йIаьхха-ча хана пехкашта лазар дола нах, алкоголикаш, наркоманаш.

ШоллагIча группана чубоагIа 12 — 17 шу даьнна школай а кхыча дешара заведеней а дешархой. Уж бераш кхелета да, цудухьа организмера дуккхайола процессаш овлангара хувцалу цар, цу хана лазар лаца атта да.

Цу группана чубоагIа химически производстве, йIайхача цехашка, дукха дом болча, производственни зе доалаш йолча моттигашка болх беш бола нах а. Цу хIамаша низ бохабий, лазара духьалъотта хала хул.

КхоалагIча группана чубоагIа берий яслешка, бешамашка дешара заведенешка болх беш бола кхача продукцешца гулакх дола нах, иштта транспорта тIара кондуктораш, поездий проводникаш.

Из лазар хьагучадаккхара республике мел бахача наха рентгено - флюорографически обследовани е хьалаш долаш да вайцига. Масала, хIанз йолаш я 37 флюорографически аппарат, цу даькъе 11 передвижной установка а йолаш. ХIаьта хIара аппаратах дийнахьа 250—300 саг чакхвакха йиш я.

Амма, хала хете а, цхьа бола гражданаш цун лоархIам ца кхетабеш е облучени хилар кхеташ кизга тIа бала ца туташ хул. Мадарра аьлча, флюорографех цхьаккха а зе далац. IилманхоШа гучадаьккхар цхьа пачка сигареташ озарах е цахаддаш цхьа саг 300-зза кизга тIа ваккхарах доала зе цхьатарра хилар.

Республике хIара шера кизга тIа бовла ца туташ 12 шерал тIех ха йола 30 процент бола нах бус, цу даькъе шин е кхы дукхагIа шерашка ца бовлаш 10—15 процент бараш бус. Бухсоццаш аьлча дуккхаболча унахошта шоай лазар теттара тIехьа гучадоал. Халахете а, лораша шоаш а формально леладу диспансеризаце гIулакх.

Цу дерригне а чIоагIа цатоам бу хIара унахочунгара цхьан шера могаш волча 10 сага из лазар дIадоалаш хилар дагадехача (тахан республике 1400 бациллярни унахо ва). Хьал кхы а чоалхане дерз туберкулез хиннарех 50 процент совгIа бараш корта бохабу малараш мелаш, наркотикаш еташ хилар бахьан долаш.

Туберкулез долча сага дарба деш паччахьалкхено дукха ахча дIадохийт. Масала, цхьан унахочун стационаре 3 бетта дарба дарга 2000 сом доладa.

Уж дерригa хIамаш теркал а деш, шоай унахцIенонга цIенхаштта ца хьожа нах, сога хьаттача моральни а материальни а бехктокхаме оза беза.

«Бахача наьха унахцIено лораелга дегIадоаладара а СССР унахцIено лораяра шийтталагIча пятилеткен 2000 шерага кхаччахьалца йолча ханеи перестройка яра а керттера лостамаш яхача КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а проекта тIа кIезига аьннад наха туберкулеза духьалара гIо дарах лаьца. Цу проекта юкъе укх тайпара пункташ йихьача бакъахьа хет тхона фтизиатрашта:

1) Дукхача наха туберкулез хулача моттигашка хьалххе а из хьагучадаккхара, царна дарба даран профилактика яран тIехьа де дезараш чакхдаха, юрта бахача наха гIо дара къаьстта теркам тIа а ухийташ.

2) «Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта вIашагIйохкаш йола консультативно-диагностически центраш, хIаьта иштта родовспомогательни берий дарбан профилактически учрежденеш кийчъяра», яхача дешашта IотIатоха **противотуберкулезни диспансерашн кабинеташи хьаеллара»** кха дешаш.

3). **Дарбан - профилактически учрежденей кулгалхой мукъабовлийта царна йоагIаш йоацача функцеех: унахцIено лораяра** учрежденешта, автотранспорта ремонташ яра, кхыча балхех, е уж гIулакхаш де декхарийла йолча ремонтно-гIишлошъяра организацешка, авторемонтни учрежденешка дIа а луш.

Керттерча лостамий проект ший ханнахьа арадаькхан чIоагIа эшаши документ да. Цу тIа дувцараш кхоачащделга вай массане а юкъара гIулакх да.

Х. ИСАЕВ,
НГIАССР керттера фтизиатр.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00. Къулбаседа Кавказа автономний республикай столицай Ленински районни V-гIа фестиваль.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIенон» клуб. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Из доттагIал массаза а леладе аьнна тхона тIадиллад сийлахьча Ленина». 13.30. Сийлен аллея хьаеллара хетаяь торжественни митинг. 15.00. Кагирхой музыкан иллен фестиваль. 17.00. СалаIарен халхарийн сайре. «Са бера ханара танго».

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 15.00. «Сийг» яха кхувшбоагIарий клуб. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха видеодискотека.

Н. К. Крупскайй цIерагIа ДК. 11.00 Авиамодельни кружок. 13.00. Драматически кружок. 14.00. Барзкъа хьаданкхен тегеи Iомавеш йола кружок. 16.00. Вокально-инструментальни ансамбль. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 17.00. «Пионер» яха клуб. «Музыкеи тхон» яха лекци-концерт.

Химикий ДК. 14.00. Правови знаней школа. Граждании конституционни а шоай а бокъонаш. 17.45. Участкови инспектораца вIашагIкхетар.

Просвещене болхлой ЦIа. 11.00 «Ленин — Октябра баьчча» яха книжкай выставкера обзор-беседа. 13.00. «Кулгговзал» яха объединени. 16.00. Гитаристий ансамбло хьех. 17.00. Хореографически студи.

«Красный молот» завода ДК. 15.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 17.00. Английски меттала къамаьл де Iомалуш да. 17.30. «Сийлахьча кхоачашхиннарий тептар» яхача документальни фильмай кинофестиваль.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион. 15.00. Йийгача атлетиках йола республикански яхьаш. Сезон дIакъовлар.

«Динамо» стадион. 10.30. Республика призывника Ди.

«Трудовые резервы» ДСО спортивни зал. 15.00. НГIАССР кагирхошта юкъе шоай лоIамерча стилагIа кIалкхетаргах латарах йола яхьаш.

КIИРАНДИ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 16.00. Махачкалера, Нальчикера, Орджоникидзера, Грознера самодеятельни фольклорни коллективаш даькъа а лоацаш дола ДоттагIала концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIенон» клуб. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Дошо гуйре» яха радиоконцерт. 10.00. Сийлахь-бокхача Октябра 70 шу дизара хетаяь гор. Грознерча къонача туристий туристски техниках йола VIII-гIа гуйраваpa яхьаш. 14.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 15.00. Массови ловзараш, викторинаш.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 10.00. Зизаш дохкара-выставка. 11.00. «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноклуб. 12.00. «Саги закони» яха радиожурнал. 16.00. ГАИ къоначa гIончий клуб. 19.00. Ткъаьиттара баьннačарна лаьрхIа салаIара сайре.

Н. К. Крупскайй цIерагIа ДК. 9.00. Авиамодельни кружок. 9.00. Халхарий кружок. 15.00. Гитаристий кружок. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Турпалаш тха дегашка бах».

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 10.00. Игротека. 11.00. «КIай ладья» яха клуб.

Химикий ДК. «Нийсархо» яха кIиранден клуб. «Октябра къона турпалаш» яха беседа. 11.00. «Йокъаеннача маькха рецепташ». Кулинара консультаци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой ЦIа. 9.00. Художественни егача хIамай выставка. 10.00. Хьадаьккхачеи тийгачеи барзкъа выставка. 12.00. «Октябра Котало — XX-ча бIаьшерен керттера событи» яха филателистически выставка. 18.00. «1917-гIа шу дар» яха устни журнал.

«Красный молот» завода ДК. 10.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 14.30. «Тхо Октябра тIехье» яха утренник. 15.00. Английски меттала къамаьл де Iомалуш да. 18.30. Кагирхой салаIара сайре.

Пролетбата цIерагIа ДК. 14.00. «Чебурашка новкъостий» яха киноклуб. 16.00. «Пролетбатовец» яхача клуба заседани. 18.00. «Дерригa зуламаш корта бохабу маларгара хьадолалу» яха лектори. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион. 10.00. Йийгачэ атлетиках йола республикански яхьаш. Сезон дIакъовлар.

«Трудовые резервы» ДСО спортивни зал. 10.00. НГIАССР кагирхошта юкъе шоай лоIамерча стилагIа кIалкхетаргах латарах йола яхьаш.

«Динамо» стадион. 15.00. НГIАССР футболах йола яхьаш. «Динамо» — «Монтажник».

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ГАЗОВИ ПЕШКАШ ЛЕЛАЯРА БОКЪОНАШ

1. Газови пешк лотаялехьа хьалха, пешка тIара ерригa кранаш дIакъайлайий а хьежа, помещене фо кхетийта деза, тIаккха мара хьаелла йиш яц газови пешка тIара кран.

2. Лотаяь цIилеторг горелкана дIатIаяхьа еза, тIаккха горелка кран хьаелла еза, газ горелка дерригача Iургашка йоагаш хила еза.

3. Пешк йоагача хана кухнера форточка хьадийлла хила деза.

4. Духовой шкафа горелка лотаялехьа хьалха шкафа чу фо кхетийта деза, 2—3 минута цун ниI хьайийлла а латтийташ. Цул тIехьагIа лотабаь каьхата, оасилг горелкана дIатIабахьа беза, тIаккха духовой шкафа кран хьаелла еза.

5. Шера пхо йола пхьегIа оттае еза лакха пIендараш долча конфорочни гIозараш тIа — газ йизза ягара.

6. Газ нийса йоагаш лоархI (йизза йоагаш), нагахьа санна ала паргIата бувле; сигал бесса бале — нагахьа санна кIур беш, IажагIча бесса бале, фо дукхагIа хилийта деза.

Газ соцаеча хана пешка тIарен газопровода тIарен кранаш дIакъовла.

7. Газовой пешка цIи йоайнча, дIакъовла горелкашта хьалхашкара, пешка тIа йоагIа а счетчика хьалхашкара а кранаш.

8. Газовой аппаратура тоае езача хана телефон тоха газови приборашта **хьалхашкарча газах пайда эцара правилаш** тIа йолча номерагIа.

9. Газа хьадж кхийттача дIакъовла пешка хьалхашкара кран (пешка тIара кранаш а), гуччахьара цIини электроприборашн ма йоагае, помещене фо чудайта, 0,4 йолча номерагIа **аварийни службага** телефон тоха.

10. **Мукъа лац:** хьожаш саг воацаш лотаяь газови пешк йита, кухне наб е, газопроводех тIирг ехка, пешка тIа бераш дахийта, хIаьта иштта газови аппаратура ца йовза нах бахийта а, помещени йIоахъяра пешк йоагае.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

Авиапассажирий теркамга!

Грознерча аэропортера Нижневартовск, Нови Уренгой, Ноябрьск яхача городашка вахтови рейсаш ю.

30505 Грозный—Уфа—Нови Уренгой.

Грознера самолет 16 сахьат даьлча хьалгIотт.
Грозне 22 сахьати 30 миноти яьлча хьакхоач.
Октябрь 21, 22, 23.
Ноябрь 4, 5, 6, 19, 22.
Декабрь 3, 4, 6, 17, 18, 20.

30159 Грозный—Уфа—Ноябрьск.

Грознера самолет 9 сахьат даьлча хьалгIотт.
Грозне 22 сахьати 45 миноти яьлча хьакхоач.
Ноябрьскера 19 сахьати 45 миноти яьлча гIотт.
Октябрь 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30.
Ноябрь 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29.
Декабрь 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30.

30059 Грозный — Актюбинск—Нижневартовск.

Грознера самолет 10 сахьат даьлча хьалгIотт.
Грозне 22 сахьати 30 миноти яьлча хьакхоач.
Октябрь 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26.
Ноябрь 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27.
Декабрь 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26.

Билеташ пхи ди хьалха Аэрофлота агентствереи самолет гIоттача дийнахьа мукъа моттигаш яле аэропортереи эца йиш я.

Шоаш ца кхетар хатта укх тел.: 2-75-46; 2-36-08. Ер расписани ханна лаьрхIа, тIехьагIа хувцамаш хила а тарлуш я.

ХЬАМСАРА АВТОМАШИНАШ ЛЕЛАЕРАШ!

Нагахьа санна шоай автомашина гараж эше № 13 йолча тика тIа дувла (пос. Черноречье, Ашхабадски ул., 16).

Укхаза йохкаш я металлически гаражаш.

Мах — 760 сом.

«Промтовары» объединени.

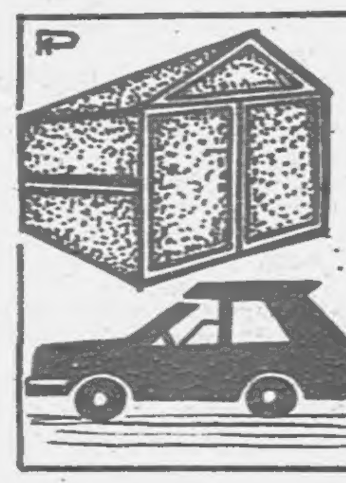

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — «ХIана, сендухьа». Берашта лаьрхIа передача.
9.00 — «Синдром динозавра», «Горный гусь». Телевизионни документальни фильмай премьера.
9.45 — «Массанена а хIарамена а». «Фу тIаювхаш да вай бераш?».
10.15 — М. Пятницкий ваьча менха илле цIей. Воронежера передача.
11.00 — ГIулакхах дола къамаьл. «Опыт вIашкадиллар», 2-гIа передача.
12.30 — «Са хьамсара Даьхе». Фотоконкурс.
12.35 — Л. В. Бетховен. Виолончеленеи фортепианонеи лаьрхIа № 3 йола соната.
13.00 — «Гушдар — теша халадар».
14.00 — «ДоттагIал». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Константин Ваншенкин. «Ше лахар», «Поэта къонал».
15.50 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Къаман иллеш, халхараш, цирк» (КНР).
16.20 — «Сийлахьча Октябра юбилейга. Исторен довргдоаца мугIараш. «Преми». Художественни фильм.
18.00 — Боккхийбарашта мультфильмай премьера: «Лаьтто ший дар хьадоаккхаргда», «Iовдалча гIажа приключенеш» (Грузи).
18.35 — «Уполномочен революцией». Кхо сери йолча телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Музыкальни ринг. Билли Джоэлца вIашагIкхетар. Ленинградера передача.
23.05 — Ах бийса ялалехьеи яьнначул тIехьагIеи.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Остров Коржун». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйрийнара почта». Ашарий программа.
9.30 — Дунен художественни культура. Н. А. Некрасов.
10.30 — «Город над головой». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
11.45 — «Халкъа ашараш».
12.00 — «Дайи даьдайи». Субтитрашца художественни фильм.
13.20 — «Самоделкин - спортсмен». Мультфильм. (Грузи).
13.45 — Телевизионни театро хьех. Ж. Сименон. «Мегрэ министр волча». 1, 2-гIа сереш.
16.05 — «Советски Iилман историцара дувцараш». Документальни фильма премьера. 1-гIа фильм — «Мечтатели».
17.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Кайрат» — «Днепр». 2-гIа тайм.
17.50 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
18.00 — «Вайна сакъердаме долчун дуне».
18.30 — Республика Ленински комсомола преме лауреатаца, яздархочунца С. Чахкиевца дешархой вIашагIкхетар (гIалгIай меттала).
19.00 — М. Ю. Лермонтова цIерагIа театр кердача сезоне.
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. «Жальгирис» — ЦСКА. 2-гIа тайм.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Паччахьа Салтанах бола фаьлг». 5-гIа дакъа.
20.30 — Реклама.
20.35 — «Анне Вески». Фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.40 — «Ди бийсал дIаьхагIа да». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
Перерыв йолча хана (22.55)— «Кердадараш».

18 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта». Ашарий программа.
11.30 — Киноафиша.
13.00 — Юртара сахьат.
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Новкъост илли». г. Фрунзера передача.
15.15 — «Вай цIа». Телевизионни журнал.
16.00 — Поэзе минуташ.
16.10 — Паччахьалкхен Центральни Концертни зале Белорусски ССР искусства говзанчийи артистически кагирхойи концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Къулбаседен тата». Фильма-концерта премьера.
19.15 — «Свадьба соек». Мультфильма премьера (Грузи).
19.35 — «Уполномочен революцией». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Шахматех чемпионат.
22.10 — «Бека, пандар!».
23.25 — Футбольни обозрени.
23.45 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.15 — Еказ я духовой оркестраш. Ереванера передача.
8.35 — Волгоградски студе телецидене программа.
9.35 — «Города нийсархой». Документальни фильм.
9.55 — «Эрсий къамаьл».
10.25 — Музеяшкеи выставочни залашкеи гIолла.
10.55 — Документальни фильмай премьера: «Леший. Исповедь пожилого человека», «Молодецкие игры».
11.35 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. Къаман иллеши, халхараши цирки». (КНР).
12.05 — «Испытатели». Телевизионни художественни фильма премьера.
13.35 — «Фрески». «Воспоминание о Дагестане». Фильм-концерта премьера.
14.45 — «Убийства могло не быть». Телевизионни документальни фильма премьера.
15.15 — «Дунен кагирхойи».
15.50 — «Советски Iилман историцара дувцараш». Документальни фильма премьера. 2-гIа фильм. «Энтузиасташ».
16.50 — Мехка къаман театрий фестиваль. «Вундербеби». Эстонски ССР Паччахьалкхен тенинкий театра фильм-спектакль.
18.00 — В. Маяковский. Ешар артист Л. Филатов.
18.45 — Мультфильмаш: «Бабушкин зонтик», «КIоди кIаьнки».
19.00 — «Дийна Iалам».
20.00 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. В. Кабалевский. С. Маршака таржамдаь. В. Шекспира итт сонет.
20.45 — «А ельник зелен и тенист». Iилма - довзийтара фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Сага фактор». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

19 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Футбольни обозрени».
8.55 — «Уполномочен революцией». Телевизионни кхо сери йола художественни фильм. 1-гIа сери.
10.05, 16.00, 16.55, 19.05 — «Кердадараш».
16.15 — Эрсий къамаьл.
16.45 — Еказ я нерехтски зурмилгаш.
17.00 — «Тхоаш дараш да...» (Лицей, 19 октябрь).
18.15 — Сихдари эргалонаши. «Газомобиль: долашдари перспективеи».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Са хьамсара Даьхе», Фотоконкурс.
19.15 — М. Горьке ерригa пьесаш. «Васса Железнова». Союза ССР Паччахьалкхен академически зIамигача театра фильм-спектакль.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Сона дукхаеза хьо, Даьхе». ШоллагIа Ерригсоюзни халкъа творчества фестиваль. РСФСР художественни самодеятельноста доакъашхой тIехьара концерт.
Перерыв йолча хана (23.05)— «Тахан дунен тIа».
00.20 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Iилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — А. С. Грибоедов. «Горе от ума». 8-гIа класс.
9.05, 13.35 — Итальянски мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикан вычислительни техникан лардаш.
10.35, 11.50 — А. М. Горький. 10-гIа класс.
11.05 — Iилмеи вахари. Тележурнал.
12.20 — Литературни произведеней экранизаци. «Сережа». Художественни фильм.
14.05, 23.20 — «Кердадараш».
14.10 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
18.10 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.15 — «Гургалг».
18.45 — «Атеист» (гIалгIай меттала).
19.10 — «Нохч - ГIалгIайче». Информационни программа.
19.25 — Берашта мультфильмаш. 19.35 — «Эггара хозагIеи безам тIабодашагIеи яр». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Къин тIера вала сона, Алеша». Художественни фильм.

РАДИО

17 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Объявлени.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Хоамаш.
10.15 — «Керда обрядаш вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.40 — Музыка.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Литературни Нохч - ГIалгIайче».
12.40 — «Халкъа тIахьожамхой болх беш ба» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Хано хьалхарах» (гIалгIай меттала).
15.15 — Концерт. Хаоттам.
16.00 — «Профсоюзни вахаре».
16.20 — 17.00 — Лирически мелодеш.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Нохч-гIалгIай музыка концерт.
19.30 — Инструментальни музыка.

18 ОКТЯБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — Кхачан промышленноста болхлошта лаьрхIа цIейя концерт.
15.15 — 15.30 — «Ца малар — вахара норма» (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус». Хаоттам.
16.30 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна лаьрхIа концерт (нохчий меттала).

УКВ

10.00 — «Мелодегара мелодега». Концерт.
19.43 — Халхара музыка.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05372. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3566.